8. Vedlegg

Vedlegg 1 **Informasjonskilder**

Vedlegg 2 **Oversikt og sammenligning mellom Natura 2000, Naturtyper, truete vegetasjonstyper og vegetasjonstyper i Norge**

Vedlegg 3 **Veileder for konvertering og samordnet kartlegging av livsmiljøer i MiS-kartlegging til naturtyper**

Vedlegg 4 **Oversikt over truete vegetasjonstyper i naturtypene**

Vedlegg 5 **Oversikt over endringer i naturtypebeskrivelser og verdisetting**

Vedlegg 6 **Naturtyper og utforminger med SOSI-koder for innlegging i Naturbase**

Vedlegg 7 **Vegetasjonstyper med kodeliste**

Vedlegg 8 **Ord og uttrykk**

Vedlegg 9 **Liste over ord og begreper som er brukt i verdisettingen**

Vedlegg 10 **Bidragsytere til arbeidet med håndboka**

Vedlegg 11 **Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.)**

Vedlegg 1
Informasjonskilder

Statlig miljøforvaltning
Nedenfor omtales de viktigste databasene og annen informasjon som kan finnes i den sentrale og regionale miljøforvaltningen som er relevant for biologisk mangfold. Det som nevnes her er på ingen måte uttømmende. Registreringer og sentrale publikasjoner som er omtalt tidligere i håndboka tas ikke med her.

Det finnes mange nettstedsadresser med relevant miljøinformasjon. Både Miljøverndepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen har egne nettsider med linker til andre aktuelle nettsteder. Et godt sted å starte kan være DNs hjemmeside (www.dirnat.no) eller www.miljostatus.no.

Fylkesmennene
Generelt vil Fylkesmannen, ved miljøvernavdelingen, være de som har den beste oversikten over ulike datakilder som finnes på fylkesnivå. Noen fylker har også egne litteraturdatabaser på biologisk mangfold.

Fylkesmannen i	**Adresse'**	
Oslo/Akershus	Boks 8111, Dep.	0032 Oslo
Østfold	Pb 325	1502 Moss
Hedmark	Pb 4034	2306 Hamar
Oppland	Serviceboks	2626 Lillehammer
Buskerud	Pb 1604	3007 Drammen
Vestfold	Postboks 2076	3103 Tønsberg
Telemark	Statens Hus	3708 Skien
Aust-Agder	Serviceboks 606	4809 Arendal
Vest-Agder	Serviceboks	4605 Kristiansand
Rogaland	Pb 59	4001 Stavanger
Hordaland	Pb 7310	5020 Bergen
Sogn og Fjordane	Skrivarvegen 3	6863 Leikanger
Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404 Molde
Sør- Trøndelag	Statens Hus	7468 Trondheim
Nord-Trøndelag	Statens Hus	7734 Steinkjer
Nordland	Moloveien 10	8002 Bodø
Troms	Pb 6105	9291 Tromsø
Finnmark	Statens Hus	9815 Vadsø
Svalbard	Sysselmannskontoret	9170 Longyearbyen

Miljøverndepartementet
Miljøverndepartementet (MD) er øverste ordinære forvaltningsmyndighet i miljøvernsaker i Norge og har hovedansvar for å ivareta Regjeringens miljøvernpolitikk. Virksomheten er generelt av overordnet art og derfor ikke spesielt relevant i forhold til dette prosjektet. MD jobber imidlertid med å samordne og øke tilgjengeligheten av miljøinformasjon produsert av andre instanser, og er i samband med dette i ferd med å opprette en metadatabase. MD har også utgitt publikasjoner som kan være av interesse.
Hjemmeside: http://odin.dep.no/md/

Direktoratet for naturforvaltning
Direktoratet for naturforvaltning (DN) er underlagt Miljøverndepartementet og har det faglige ansvaret for forvaltning av norsk natur. Organisasjonen arbeider i hovedsak med areal-, arts- og ressursforvaltning, samt med naturinformasjon, og virksomheten har derfor stor relevans til dette prosjektet. DN igangsetter ulike naturfaglige undersøkelser ved hjelp av ekspertise fra fagmiljøer. Resultatene presenteres ofte i form av publikasjoner, men en del benyttes til interne formål. Det kan derfor lønne seg å kontakte DN for eventuelt upublisert materiale.
E-post: direktoratet@naturforvaltning.no
Hjemmeside: http://www.dirnat.no/

Publikasjonsserier: DN utgir publikasjonsseriene DN-rapport, DN-notat, Utredning for DN og DN-håndbok som omhandler ulike temaer tilknyttet organisasjonens arbeidsområde. Flere av disse inneholder opplysninger som identifiserer vegetasjonstyper i kommunene. Publikasjonsoversikt og publikasjoner kan bestilles, og publikasjonsoversikten er også lagt ut på DNs hjemmeside på internett.

Landsplanen for verneverdige områder og forekomster 1973-76. Et stort materiale med god relevans til dette prosjektet, innsamlet og presentert som oversikter og oftest upubliserte bakgrunnsrapporter innenfor ferskvannsøkologi, botanikk, zoologi og geologi. Alle «Landsplaner» finnes hos DN. Materialet er relevant for prosjektet. Oversikter over utarbeidede fagrapporter finnes innen de respektive fagfelt.

2 Viktige informasjonskilder utenfor den statlige miljøforvaltningen

Alle universiteter og forskningsinstitusjoner har nettsider med informasjon.

De naturhistoriske museene sitter inne med store mengder data om biologisk mangfold fra den landsdelen de dekker. Til sammen dekker de hele landet. De fleste data som museene har er stedfesting av artsfunn. Museene arbeider nå kontinuerlig for at deres data skal bli lettere tilgjengelig, og mye foreligger etter hvert på digital form.

Universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim, Ås og Tromsø har alle egne naturfaglige institutter som vil kunne ha data som kan være relevante for kommunene.

Forskningsstiftelser. De store forskningsstiftelsene innenfor natur og miljø vil slik som universitetene kunne ha data fra en kommune. De største og viktigste er NINA/NIKU i Trondheim, NIVA i Oslo, Norsk institutt for skog og landskap og Jordforsk på Ås. I tillegg vil også mindre forskningsetater og konsulentfirmaer kunne ha relevante data

Høgskoler. Flere av de regionale høskolene har egne studieretninger innfor naturfag og biologi. Høgskoler med slike studieretninger vil kunne ha relevante data for kommunene og biologisk mangfold.

Artsdatabanken Artsdatabanken vil bli en viktig informasjonskilde for rødlistede arter, fremmede arter og truete naturtyper i Norge. En viktig oppgave blir å samle kunnskap fra alle norske informasjonskilder og gjøre den tilgjengelig på nett.

3 Periodika utgitt av faglige foreninger

Opp igjennom årene er det publisert store mengder geografisk stedfestet materialer i tidsskrifter utgitt av faglige foreninger. Generelt holder data publisert i slike fora en bra kvalitet, og mye av det er relevant for dette prosjektet. Man bør likevel være klar over at eldre materiale gjerne har begrenset bruksverdi til denne type formål. I hvilken grad de ulike tidsskriftene inneholder informasjon som er nyttig for dette prosjektet varierer. Botaniske publikasjoner er generelt mer relevante enn zoologiske. Men også de sistnevnte inneholder fra tid til annen data som stedfester naturtyper (habitatsbeskrivelser etc.). Listen nedenfor er ikke fullstendig. De fleste av disse ligger også på nett.

Blyttia
Tidsskrift for Norsk botanisk forening. Utkommer med 4 nr. i året. Etablert 1943. Botanisk fagstoff som for en stor del er stedfestet.

Polarflokken
Tidsskrift for Norsk botanisk forening, Nordnorsk avdeling. Utkommer med 2 nr. i året. Etablert 1976. Artikler skrevet av profesjonelle botanikere og amatører.

Blekksoppen
Tidskrift utgitt av Norsk soppforening. Etablert 1972.

Nordic Journal of Botany (med Opera botanica)
Tidsskrift fra Council for Nordic Publications in Botany (Botanical museum, Gothersgade 130, DK-1123 København, Danmark). Etablert 1981. Utkommer med 6 nr. pr år. (Sammenslåing av Botanisk tidsskrift, Botaniska notiser og Friesia). Avløste også Norwegian journal of Botany (1971-1980) som var en fortsettelse av Nytt magasin for botanikk (1952-1970).

Våre nyttevekster
Tidsskrift for Nyttevekstforeningen. Etablert 1905. Artikler om nyttevekster og sopp.

Fauna Norvegica serie A, B, C
Tidsskrift for Norsk entomologisk forening. Etablert 1979. Fortsettelse av Norwegian Journal of Entomology (1975-1978) som avløste Norsk entomologisk tidsskrift 1920-1974).

Vår Fuglefauna
Tidskrift Norsk Ornitologisk forening

Insektnytt
Medlemsblad for Norsk entomologisk forening. Etablert 1978. Fortsettelse av Medlemshefte - Norsk entomologisk forening (1976-1977). Populærvitenskapelige oversikts- og temaartikler om insekter og landleddyr. Økologi/habitat, systematikk, fysiologi, adferd, dyregeografi,

Atalanta norvegica
Tidsskrift for Norsk lepidopterologisk selskap (sommerfugler). Eksisterte 1967-1983.

Fauna
Tidsskrift for Norsk zoologisk forening. Etablert 1948.

Fauna of the Hardangervidda
Eksisterte 1972-1986. Universitetsforlaget

Vedlegg 2

Oversikt og sammenligning mellom Natura 2000, Naturtyper, truete vegetasjonstyper og vegetasjonstyper i Norge

Oversikt over Natura 2000-enheter som er representert i Norge, jevnført med 1) naturtyper som kartlegges i kommunene (DN-håndbok 13-1999), truete vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001) og vegetasjonstyper i Norge (Fremstad 1997) finnes i tabell 1 i rapporten Natura 2000 i Norge (Fremstad 2002) (http://www.ntnu.no/vmuseet/botavd/Nat2000iN.pdf).

Natura 2000 er EU's nettverk av viktige områder for trua arter og naturtyper. Nettverket hjemles i EU's fugle- og habitatdirektiv. Listen over naturtyper i Habitatdirektivet er utvidet med noen boreale enheter etter at Sverige og Finland kom med.

Vedlegg 3

Veileder for konvertering og samordnet kartlegging av livsmiljøer i MiS-kartlegging til naturtyper

Veileder for konvertering og samordnet kartlegging av livsmiljøer i MiS-kartlegging til naturtyper finnes i NIJOS rapport 20/04 om "Bruk av MiS-data ved naturtypekartlegging (http://www.skogoglandskap.no/publikasjon/nj_rapport_20_04).

Vedlegg 4

Oversikt over truete vegetasjonstyper i naturtypene i DN-håndbok 13 2.utgave 2006

Truetet vegetasjonstyper i Norge
Rapporten om "Truete vegetasjonstyper i Norge" ble gitt ut høsten 2001 (NTNU Rapp. Bot. Ser. 2001-4) http://www.ntnu.no/vmuse-et/botavd/rapp2001_4.pdf. 71 vegetasjonstyper og 68 utforminger av disse beskrives mht. utbredelse, økologi, artssammensetning, forekomst av rødlistearter av karplanter og moser, regionale/lokale utforminger, trusler, endringer/tilbakegang og andre forhold, f. eks. behov for skjøtsel og representasjon i verneområder.

Beskrivelse/avgrensing av naturtypene
Naturtypene som kartlegges i den kommunale kartleggingen (DN-håndbok nr. 13 – 1999) er relativt grove enheter som egner seg for bruk i kommunene. Naturtypene har elementer både av vegetasjon, geologi, zoologi og landskap i seg, og skal fange opp de viktigste variasjonene på økosystemnivå.

Innen en naturtype vil vi som regel finne flere vegetasjonstyper (f. eks. kan vi i rik edellauvskog finne vegetasjonstypene lågurt-edellauvskog, myske-bøkeskog, alm-lindeskog, gråor-almeskog og or-askeskog). Samme vegetasjonstype kan finnes i flere naturtyper (f. eks. finner vi vegetasjonstypen kortskuddstrand i både deltaområder, mudderbanker og kroksjøer). Noen naturtyper er beskrevet ut fra landskap, geologi, dyreliv, klima og/eller alder (f. eks. deltaområder, grotter, kystgranskog og naturlig fisketomme innsjøer og tjern). Vegetasjonstypene vil i flere tilfelle beskrives som utforminger under de enkelte naturtypene.

Truete vegetasjonstyper i naturtypene
Tabellene viser hvilke truete vegetasjonstyper som finnes i hver av naturtypene. Det er satt opp en tabell for hver hovednaturtype:

Tabell 1:	Myr
Tabell 2:	Rasmark, berg og kantkratt
Tabell 3:	Kulturlandskap
Tabell 4:	Kulturlandskap
Tabell 5:	Ferskvann / våtmark
Tabell 6:	Skog
Tabell 7:	Havstrand / kyst

For de truete vegetasjonstypene er følgende truethetskategorier brukt:

CR (critically endangered) – Akutt truet,
EN (endangered) – Sterkt truet
VU (vulnerable) – Noe truet
LR (lower risk) – Hensynskrevende
LC (least concern) – livskraftig

Kode for vegetasjonstyper i Norge (Fremstad 1997) er satt i parentes.

Tabell nr. 1: MYR OG KILDER

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	Truet-het	Utforminger	Truet-het
Intakt lavlandsmyr i innlandet (nemoral-sørboreal)	Høymyr med kantskog og lagg (J, K, L og M) *Rikmyr kan inngå, se denne)*	EN		
Kystmyr (intakt myr i ytre kyststrøk og andre oseaniske strøk)	Terrengdekkende myr og annen oseanisk nedbørmyr	EN		
Palsmyr	Palsmyr	EN	I Sør-Norge	CR
Rikmyr (intermediær myr og rikmyr i lavlandet, ekstremrik myr i høyere-liggende områder)	Rik (inkl. intermediær) skog-/ krattbevokst myr (L1 og M1)	VU	Skogbevokst rikmyr i lavlandet	EN-CR
			Skog-/krattbevokst rikmyr i høyereliggende strøk	LR-VU
	Åpen intermediær myr og rikmyr (L2-3, M2-4) i lavlandet	VU	Intermediær fastmattemyr (L2) i lavlandet	VU
			Intermediær mykmatte og løsbunn (L3) i lavlandet	VU-EN
			Middelsrik fastmattemyr (M2) i lavlandet	VU
			Ekstremrik fastmattemyr (M3) i lavlandet	EN-CR
			Rik mykmatte/ løsbunnmyr (M4) i lavlandet	VU-EN
	Ekstremrik myr (M3) i høyereliggende strøk	LR	Noen utforminger	VU
Kilde og kildebekk under skoggrensen	Lavlandskilde (N1 og N2)	EN		

Tabell nr. 2: RASMARK, BERG OG KANTKRATT

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Sørvendt berg og rasmark	Rik rasmarkvegetasjon (F1)	LR		
	Bergvegg og bergsprekk (F2)	LC	Hinnebregne-utforming	LR
			Havburkne-hjortebregne-utforming (F2a)	LR
	Bergknaus (tørrberg) (F3)	VU	Knavel-småbergknapp-utforming (F3c)	LR
			Kystbergknapp-dvergsmyle-utforming (F3d)	LR
			Nyresildre-utforming	EN
			Oslofjordutforming	EN
Kantkratt	Urterik kant (F4)	VU-EN	Blodstorkenebb-utforming (F4a)	EN
			Skogkløver-utforming (F4b)	VU
	Rikt kantkratt (F5)	VU	Slåpetorn-hagtornkratt (F5b)	VU
			Bjørnebærkratt (F5c)	VU
			Rikt einer-rosekratt (F5d)	VU
			Tindvedkratt (F5e)	VU
Ultrabasiske og tungmetallrike berg i lavlandet	Ultrabasisk og tungmetallrik mark (F6)	LC-VU		
Nordvendte kystberg og blokkmark	Bergvegg og bergsprekk (F2)	LC	Hinnebregne-utforming	LR
			Havburkne-hjortebregne-utforming (F2a)	LR

TABELL nr. 3: FJELL

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Regionale/lokale utforminger**	**Truet-het**
Kalkrike områder i fjellet	Rikt våtsnøleie (T9)	VU		
	Ultrabasisk og tungmetallrik mark (F6)	LR-VU		

Tabell nr. 4: KULTURLANDSKAP

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Slåttemark	Frisk fattigeng – jordnøtteng m.m. på Vestlandet (G4b, G7-delvis)	EN	Kystmaureutforming (G4b-delvis)	CR
			Griseøre-utforming (G4b-delvis)	EN
			Marikåpe-rødknapp-utforming (G4b – delvis)	CR
			Jordnøtteng, prestekrageutforming (G7 – delvis)	EN
			Jordnøtteng, kamgrasutforming (G7 – delvis)	CR
	Lavurteng (tørr rikeng i lavlandet) (G6 og G7b)	EN	Boreal slåtteeng (G6 – delvis)	EN
			Knoppurteng (G6 - delvis)	CR
			Knollmjødurt-eng (G6 – delvis)	CR
			Dunhavre-eng (G7b)	EN
	Tjæreblomeng (Tørr, middels rik eng i lavlandet) (G 7a)	EN-CR		
	Frisk/tørr middels rik eng i nordøst, finnmarksfrøstjerneeng og silkenellikeng (G9)	EN-CR	Finnmarks-frøstjerneeng (G9a)	EN
			Silkenellik-eng (G9b)	CR
	Hestehavre-dunhavreeng (frisk rikeng) (G 10)	EN		
	Skogstorkenebb-ballblomeng (frisk, næringsrik eng) (G 13)	VU		
Slåtte- og beitemyr	*(se myr)*			
Artsrik veikant	Artsrik veikant (I 2)	EN		
Naturbeite-mark	Blåtopp-blåknappeng (vekselfuktig fattigeng) (G2)	VU	Utforminger med sjeldne arter (bl.a. klokkesøte)	EN
	Kontinental tørreng (inngår i G7)	CR		
	Flekkmure-sauesvingeleng (G8)	VU		
	Blåstarr-engstarreng (vekselfuktig rikeng) (G 11)	EN		
	Soleiehoveng (våt/fuktig, middelsrik eng) (G12a)	VU-EN	Utforminger med rik vegetasjon	EN
Hagemark	Hagemark	VU		
Lauveng Høstingsskog	Lauveng	CR		
	Høstingsskog *(se også gammel lauvskog)*	EN		
Skogsbeiter	Beiteskog (beiteutforminger av G2,G4, G5, (G12) og (G13))	VU		

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Kystlynghei	Kystlynghei (H)	EN	Purpurlynghei (utforminger av H1b, H2c og H3b)	EN
			Tørrhei (H1)	EN
			Rikhei (H2b)	EN
Småbiotoper	Elementer fra flere			
Store gamle trær	_			
Parklandskap	_			
Erstatnings-biotoper	_			
Skrotemark	Elementer fra I 2 (vegkanter og annen skrotemark)	EN		
Grotter/ gruver	-			

Tabell nr. 5: FERSKVANN/VÅTMARK

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Delta-område	Rik kortskuddstrand (O1b)	EN		
	Rikstarrsump (O4)	EN		
	Rik langskuddvegetasjon (P1b)	EN		
	Flere vegetasjonstyper kan inngå			
Mudderbank	Rik kortskuddstrand (O1b)	EN		
Evjer, bukter og viker	*(se kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti)*			
Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti	Rik kortskuddstrand (O1b)	EN		
	Rikstarrsump (O4)	EN		
	Rik langskuddvegetasjon (P1b)	EN		
	Flere vegetasjonstyper kan inngå			
Større elveører	Elveør-pionervegetasjon	VU		
	Pionér-ør (Q 1 og 2)	VU	Pionér-ør i BN-MB i Sør-Norge (Q1, Q2a,d og e)	VU
			Pionér-ør i baserike områder i MB-LA (Q1, Q2b og f)	VU
			Pionér-ør i Finnmark (Q2c)	VU
	Elveørkratt (Q3)	VU	Mandelpilkratt (Q3f)	VU
			Duggpilkratt (Q3e)	VU
			Klåvedkratt (Q3a)	VU
			Grønnvierkratt	VU
Fosse-sprøytsone	Fosse-eng (Q4)	VU		
Viktig bekkedrag	Elvemosevegetasjon (P6a) (Sørlandet og Vestlandet)	EN		
Kalksjø	Rik langskuddvegetasjon (P1b)	EN		
	Kransalge-sjøbunn (P5)	EN	Taggkrans-utforming	
			Bustkrans-piggkrans-utforming	
			Vanlig kransalge-utforming	
Rik kultur-landskapssjø	Rikstarrsump (O4)	EN		
	Rik langskuddvegetasjon (P1b)	EN		
	Kransalge-sjøbunn (P5)	EN	Taggkrans-utforming	
			Bustkrans-piggkrans-utforming	
			Vanlig kransalge-utforming	
Dammer				
Naturlig fisketomme innsjøer og tjern				
Ikke-forsuret restområde	Elvemosevegetasjon (P6a)	EN		

Tabell nr. 6: SKOG

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Rik edel-lauvskog	Lavurt-eikskog (D2a)	VU		
	Lavurt-bøkeskog (D2b og D3)	VU		
	Rikt hasselkratt (D2c og D2d)	EN		
	Alm-lindeskog (D4)	LR	Østlig utforming	
			Vestlig utforming	
			Nordlig utforming	
	Gråor-almeskog (D5)	LR		
	Or-askeskog (D6)	VU	Or-ask-utforming (D6a)	
			Svartor-ask-utforming (D6b)	
Gammel fattig edellauvskog	Blåbærbøkeskog (D1b)	LR*		
Kalkskog	Kalkskog (B2)	VU	Tørr kalkfuruskog	
			Frisk kalkfuruskog	
			Kalkbjørkeskog	
	Ultrabasisk og tungmetallrik mark	LC-VU		
Bjørkeskog med høgstauder	Nordlig høystaudeskog (C2d)	LR		
Gråor-heggeskog	Ingen			
Rik sumpskog	Gråseljekratt (E2a og E2b)	VU	Gråselje-urt-utforming (E2a)	
			Gråselje-høystarr-utforming (E2b)	
	Svartor-strandskog (E6)	EN		
	Rik sumpskog (E4)	EN	Snelle-ask-utforming	
			Slakkstarr-svartor-utforming	
	Varmekjær kildeløvskog (E5)	CR		
Gammel lauvskog	Flere vegetasjonstyper kan inngå			
Gammel barskog	Høgstaudegranskog (C2b)	LR*		
Rik blandings-skog i lavlandet	*Flere vegetasjonstyper*			
Bekke-kløft og bergvegg	Edelløvskogselementer (D – flere typer)	*LR-CR**		
	Høgstaudegranskog (C2b)	LR*		
Brannfelt	-			
Kystgranskog	Høgstaudegranskog (C2b)	LR*		
Kystfuruskog	Purpurlyngfuruskog (A3d)	VU		

* Den angitte truetheten gjelder for hele vegetasjonsjonstypen, også utenfor naturtypen. Når vegetasjonstypen finnes i den angitte naturtypen er den antagelig mer truet.

Tabell nr. 7: HAVSTRAND/KYST

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Under-vannseng	Brakkvann-undervannseng og -forstrand (U2)	VU	Skruehavgras-utforming (U2a – delvis)	VU
			Vasskrans-utforming (U2b)	VU
			Havfruegras-utforming (U2c)	CR
			Busttjønnaksutforming (U2d - delvis)	VU
			Kors-/brakkhesterumpe-utforming (U2e –delvis)	VU
			Kransalge-utforming (U2f)	VU
			Kortskuddplante-undervannseng/forstrandutforming (U2h – delvis, U2i)	EN-CR
Sanddyne	Fordyne (V6)	LC-VU	Strandkveke-utforming (V6a)	VU
	Primærdyne (V7)	VU	Marehalm-utforming (V7a)	VU
			Sandvier-utforming (V7d)	VU
			Silkenellik-tanatimian-utforming (V7c-delvis)	EN
	Etablert sanddyne (W 1, 2 og 3)	VU	Sørlig eng/hei-utforming	
			Reinroseutforming	
			Nordøstlig utforming	
	Dynetrau (W4)	EN		
Sandstrand	*Driftstrand- og driftforstrandvegetasjon generelt (V1-5) (se også tangvoller)*	*LC*		
	Driftforstrand på sand (V4)	LC	Sølvmelde-utforming (V4d)	VU
			Sodaurt-strandtorn-utforming (V4c)	EN
	Driftstrand på grus/stein (V5)		Sørlig utforming (V5a – delvis og V5b)	VU
Strandeng og strandsump	*Havstrandeng- og havstrandsumpvegetasjon generelt*	*VU*		
	Strandeng-forstrand/panne (U3 og U6 – enkelte utforminger)	VU	Havbendel-utforming av salin forstrand (U3c – delvis)	VU
			Kvitsjøsalturt-saltpanne (U3a – delvis)	VU
	Salteng (U4 og U5 – i større deler av Sør-Norge)	VU	Saltsiveng, sørøstlig utforming (U5a - delvis)	EN
			Rødsvingel-grusstarreng, grusstarr-utforming U5e – delvis)	VU
			Rødsvingel-grusstarreng, finnmarkssaltgras-utforming (U5e –elvis)	VU
			Rødsvingel-finnmarksnøkleblomeng (U5f)	VU

Naturtype	Truete vegetasjonstyper i naturtypen			
	Hovedtyper	**Truet-het**	**Utforminger**	**Truet-het**
Forts. Strandeng og strandsump	Brakkvannseng (U7- i større deler av Sør-Norg	VU	Brakkvannseng, sørlig utforming (U7 - delvis)	CR
	Brakkvannssump/ Sumpstrand (U8, U9)	LC-VU	Strandmyr (U9c)	VU
Tangvoll	*Driftstrand- og driftforstrandvegetasjon (V1, 2, 3, 4 og 5 – se også sandstrender)*	*LC*		
	Ettårig driftvoll (V1)	LC	Ettårig driftvoll – sørøstlig utforming	EN
			Ettårig driftvoll – nordøstlig utforming (V1d – delvis)	VU
	Flerårig driftvoll (V2)	LC-VU	Sør-østlig utforming	VU
			Strandreverumpe-utforming	VU
			Nordøstlig utforming	VU
	Ferskvannspåvirket driftvoll (V3)	VU		
Brakk-vannsdeltar	*Se undervannseng, strandeng/strandsump, sandstrender, tangvoller m.fl.*			
Rikt strandberg	Rikt strandberg (X1)	VU		

Vedlegg 5

Endringer i naturtypebeskrivelser og verdisetting i DN-håndbok 13-2006 fra DN-håndbok 13 2. utgave 1999

Vedlegg 5 Endringer i naturtypebeskrivelser og verdisetting i DN-håndbok 13-2006 fra DN-håndbok 13-1999

MYR

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete/flytt-ede naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/presis-ering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Lavlandsmyr i innlandet *Velutviklet høgmyr (slått sammen konsentrisk og eksentrisk høgmyr)* *Blanding mellom ombrotrofe og minerotrofe myrtyper* *Flatmyr*	Erstatter *Intakt lavlandsmyr* og *intakt høgmyr* i innlandet. Noe endring i beskrivelsen av utbredelse og krav til størrelse, bl.a. settes ikke krav til størrelse for intakt høgmyr.	Noe endring i beskrivelse av utbredelse og krav til størrelse.	Gjennomgang av verdisetting og utbredelse. Evt. ny kartlegging av små myrer i pressområder.	Myrer som er uten store tekniske inngrep og myrer i intensivt drevne jordbrukslandskap prioriteres. Der det er lite myr bør også myr med mindre eller moderat menneskelig påvirkning vurderes dersom de hydrologiske prosessene vurderes som relativt intakte. Intakte høgmyrer representerer «byggverk» av torv der det er av største viktighet at de hydrologiske forholdene ikke endres. Buffersoner må hindre endrede grunnvannsforhold for myra. **Viktige**: Myr >5 daa som er intakte eller med mindre eller moderat menneskelig påvirkning i nemoral og boreonemoral sone. Tilsvarende myr over 50 daa i sørboreal sone og i pressområder i mellomboreal sone. **Svært viktige**: Intakt høgmyr i alle størrelser, og intakt myr > 50 daa i nemoral og boreonemoral sone, eller i det intensivt drevne jordbrukslandskap.
Kystmyr *Velutviklet*	Erstatter *Terrengdekkende myr* og utformingen	Noe endring i beskrivelse av utbredelse og krav til størrelse.	Gjennomgang av verdisetting og utbredelse. Evt. ny kartlegging av små myrer i pressområder.	Myrer som er uten store tekniske inngrep og myrer i intensivt drevne jordbrukslandskap prioriteres. Der det er lite myr bør også myr

terrengdekkende myr(endret) Atlantisk høgmyr *Jordvannsmyr* *Blanding mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr*	*Atlantisk høgmyr* under *Intakt høgmyr*. Noe endring i beskrivelsen av utbredelse og krav til størrelse, bl.a. settes ikke krav til størrelse for Intakt høgmyrog terrengdekkende myr.			med mindre eller moderat menneskelig påvirkning vurderes dersom de hydrologiske prosessene vurderes som relativt intakte. Viktige : Myr >5 daa som er intakte eller med mindre eller moderat menneskelig påvirkning i boreonemoral sone. Tilsvarende myr over 50 daa i sørboreal sone og i pressområder i mellomboreal sone. Svært viktige : Intakt terrengdekkende myr og høgmyr i alle størrelser, og intakt myr > 50 daa i boreonemoral sone, eller i det intensivt drevne jordbrukslandskap.
Palsmyr	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen endring
Rikmyr *Rik skog- og krattbevokst myr* *Åpen intermediær og rikmyr i lavlandet* *Ekstremrik myr i høyereliggende områder*	Inndeling i utforminger er endret. Rikmyrer i fjellet flyttes til fjellvegetasjon.	Mindre vekt på små myrer i områder med mye rikmyr. Bare myr under skoggrensen tas med.	Gjennomgang av verdisetting. Myrer i fjellet flyttes til fjellvegetasjon	Ved avgrensning av myrområder er det viktig at grensen legges inne på fastmark ovenfor myra. Ofte har myrkantene (overgangen myr-fastmark) spesielt artsrikt planteliv. **Viktige:** Alle intakte rikmyrer under skoggrensen. I områder med mye rik eller intermediær myr kartlegges bare de rikeste myrene eller de over 50 daa. **Svært viktige:** Intakte rikmyrer over 50 daa i lavlandet (til og med sørboreal sone). Lokaliteter som er særlig velutviklet eller har særlig stor artsrikdom. I områder med lite rikmyr kan også intakte mindre myrer tas med.
Kilde og kildebekk *Kilde i lavlandet* *Kilde over sørboreal sone* *UT:* *Kilder i fjellet*	Ingen begrensning på størrelsen. Rikkilder i fjellet flyttes til fjellvegetasjon.	**Viktige:** Alle kilder over sørboreal sone vurderes som viktige, også rike kilder. **Svært viktige:** Alle velutviklete kilder i lavlandet (opp til og med sørboreal sone) vurderes som svært viktige, inkl. små kilder og fattige kilder.	Gjennomgang av verdisettingen for å skille ut kilder i lavlandet som svært viktige, i stedet for rike kilder. Eventuelt ny kartlegging for å få med også små kilder i lavlandet.	**Viktige:** Stabile og velutviklete kilder og kildebekker. **Svært viktige:** Stabile og velutviklede kilder og kildebekker i lavlandet (opp til og med sørboreal sone).

RASMARK, BERG OG KANTKRATT

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete/flyttede naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/ presisering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Sørvendt berg og rasmark Kalkrik og/eller sørvendt bergvegg Bergknaus og -flate Rasmarker Fuktig overrislet bergflate Ustabil rasmark med kalkrikt finmateriale Stabil utforming på moserik, grov-steinet blokkmark	Ingen	Ingen	Ingen	Avgrensing og prioritering må utføres på bakgrunn av artsfunn eller vurdering av potensial for slike. Naturtypen kan ha overlapp mot andre typer, ikke minst fuktige skogtyper (som "kystfuruskog" og utformingen "kontinuitetspreget kystbjørkeskog"). Lokaliteter der trelevende arter er et viktig element kartlegges som skog, selv om de også har mange arter knyttet til nordvendte kystberg og blokkmark. **Viktige**: Alle lokaliteter med velutviklet forekomst av vegetasjonstypen bergvegg og bergsprekk med hinnebregneutforming. **Svært viktig**e: Velutviklede lokaliteter med mange kravfulle arter i til dels gode bestander.
Kantkratt Slåpetorn-hagtorn-utforming Einer-rose-utforming Tindved-utforming	Ingen	Ingen	Ingen	**Viktig:** Større og velutviklet krattvegetasjon kartlegges. Urterike kanter av blodstorkenebbtype med artsrik og velutviklet vegetasjon. **Svært viktig:** Større kompleks med høyt artsantall.

Ultrabasisk og tungmetallrik mark *Ultrabasisk utforming* *Kopper-utforming*	Ny naturtype			**Viktig:** Alle forekomster under skoggrensen, samt lokaliteter med forekomst av varianter av artene nevnt ovenfor. **Svært viktige:** Større og velutviklete utforminger.
Nordvendt kystberg og blokkmark *Lavrik utforming* *Sørlig oseanisk moseutforming* *Moserik fjellheiutforming*	Ny naturtype			Avgrensing og prioritering må utføres på bakgrunn av artsfunn eller vurdering av potensial for slike. Naturtypen kan ha overlapp mot andre typer, ikke minst fuktige skogtyper (som "kystfuruskog" og utformingen "kontinuitetspreget kystbjørkeskog"). Lokaliteter der trelevende arter er et viktig element kartlegges som skog, selv om de også har mange arter knyttet til nordvendte kystberg og blokkmark. **Viktige**: Alle lokaliteter med velutviklet forekomst av vegetasjonstypen bergvegg og bergsprekk med hinnebregneutforming. **Svært viktige:** Velutviklede lokaliteter med mange kravfulle arter i til dels gode bestander.
Grotte/gruve *(Flyttet fra kulturlandskap)* *Karstgrotte* *Brenningshule* *(dannet av bølgeslag)* *Uoppvarmet del av forsvarsanlegg som festningskjeller, bunker, overdekket skytestilling o.l.* *Gruve*	Ingen	Ingen	Ingen	Mange av flaggermusartene omfattes av rødlista. **Viktige**: Kjente og dokumenterte lokaliteter for flaggermus bør kartlegges her. Vil også kunne komme inn under viltkartlegging (se DN-håndbok 11). Andre spesielle dokumenterte artsforekomster. **Svært viktige**: Lokaliteter med forekomst av rødlistearter.

FJELL

	Endring/ presisering av innhold og utbredelse	Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen	Praktiske konsekvenser av endringene	Ny tekst: Avgrensing og prioritering
Kalkrike områder i fjellet Rabbe Leside Snøleie Bergknauser og rasmarker *Ultrabasisk og tungmetallrik mark*	Ingen	Mindre vekt på små områder der det er mye kalk i fjellet.	Ultrabasisk og tungmetallrik mark skilles ut som egen utforming.	Der kalkrike områder i fjellet kan dekke store areal (Nord-Norge) registreres bare store og velutviklete områder **Viktig:** Alle kalkrike områder over skoggrensa. **Svært viktig:** Større velutviklete og kalkrike fjellområder i Sør-Norge.

KULTURLANDSKAP

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete/flyttede naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/ presisering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Slåttemark (før: slåtteenger) *Frisk fattigeng (G4)* *Tørr, meget baserik eng i lavlandet (G6)* *Frisk/tørr, middels baserik eng (G7)* *Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå (G8)* *Frisk/tørr, middels baserik eng i nordlige, kontinentale strøk (G9)* *Frisk baserik eng (G10)* *Vekselfuktig, baserik eng (G11)* *Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)* *Frisk næringsrik "natureng" (G13)*	Kalkrike enger og fuktenger som er slått er nå inkludert her.	Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Alle kalkrike enger og fuktenger som er slått flyttes hit fra de tidligere naturtypene "kalkrike enger" og "fuktenger". Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Naturtypen er i dag så sjelden/truet at alle forekomster bør føres til A så sant de ikke er preget av for sterk gjengroing. **Viktige**: Alle ugjødsla eller lite gjødsla lauvenger med gamle styvingstrær, som er gjengroende, men ikke helt gjengrodde (dvs. kan restaureres). **Svært viktige**: Alle ugjødsla eller lite gjødsla, artsrike lauvenger med gamle styvingstrær (og sjeldne arter og/eller truete vegetasjonstyper) som fortsatt er i hevd. Lauvenger som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Såtte- og beitemyr *(før. Slåttemyr)*	Beitemyr er inkludert	Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Beitemyr er inkludert i beskrivelsen. Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig	Slåtte- og beitemyr er i dag en truet naturtype. **Viktige:** Slåttemyrer som ikke hevdes i dag,

			kulturlandskap".	men som fortsatt har en tilstand som indikerer langvarig hevd. Tradisjonelt hevdet og intakt beitemyr. **Svært viktige:** Alle slåttemyrer som holdes i hevd, og som er artsrike og har et artsinventar (med sjeldne arter og/eller truete vegetasjonstyper) som ennå dokumenterer dette. Slåtte- (eller beite-) myrer som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Artsrik veikant		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Vegkanter vil ofte framvise en stor "finmosaikk-variasjon" når det gjelder artsrikdom, og kan derfor være vanskelig å avgrense på kart. I denne sammenheng er det viktig å se på særlig artsrike og velutviklede utforminger. Her vil en stor grad av skjønn komme inn. Mange steder finnes naturtypen i tilknytning til annen kulturmark og bør ses i sammenheng og eventuelt kartlegges sammen med denne. Artsrik veikant ses i dag som en truet naturtype. **Viktige:** Artsrike veikanter i intensivt drevne jordbruksområder og gjengroende kulturlandskap, der de tradisjonelle slåtte- og beitemarkene for en stor del har forsvunnet. **Svært viktige:** Store og artsrike lokaliteter (med sjeldne arter). Artsrike veikanter som utgjør en del av et "hehetlig kulturlandskap".
Naturbeitemark *Fuktig fattigeng (G 1)* *Blåtopp-eng (G 2)* *Sølvbunkeeng (G 3)* *Frisk fattigeng (G4)* *Finnskjegg-*	Kalkrike enger og fuktenger som er beitet er nå inkludert her.	Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Alle kalkrike enger og fuktenger som er beitet flyttes hit de tidligere naturtypene "kalkrike enger" og "fuktenger". Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	**Viktige:** Naturbeitemarker med et artsinventar som indikerer langvarig drift uten eller med liten bruk av gjødsel. Kalkrike utforminger kan identifiseres og verdisettes på grunnlag av karplanter, mens det for mer kalkfattige utforminger også bør benyttes beitemarksopp som indikator på verdi. Utseende og brukshistorie brukes som støttekriterier. **Svært viktige:** Velutviklete, artsrike naturbeitemarker med lang kontinuitet som fortsatt er i tradisjonell drift (eller nettopp har vært) og har et karakteristisk innslag av

eng/sauesvingel-eng(G 5) *Tørr, meget baserik eng i lavlandet (G6)* *Frisk/tørr, middels baserik eng (G7)* *Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå (G8)* *Frisk/tørr, middels baserik eng i nordlige, kontinentale strøk (G9)* *Våt/fuktig, middels næringsrik eng (G12)*				beiteindikatorer (samt sjeldne arter og/eller truete vegetasjonstyper). Velutviklete naturbeitemarker som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Hagemark Bjørkehage Einerhage/einerbakke m.v. Eikehage *Askehage* *Orehage* *Seljehage* *Hasselhage* *Ut:* *Frisk-fuktig blandingstype* *Lauveng*	Lauveng er skilt ut som egen naturtype.	Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Lauveng skal skilles ut som egen naturtype. Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Hagemarker i god hevd er i dag en truet naturtype. **Viktige:** Alle hevdede og intakte hagemarksutforminger. Mindre hevdede områder med en viss grad av gjengroing, men med et restaureringspotensial vil også kunne være viktige. **Svært viktige:** Vel skjøttet og intakte hagemarker, med artsinventar som indikerer langvarig drift (og sjeldne arter). Hagemark som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Lauveng Frisk, frodig lauveng med edellauvtrær i nemoral-	Ny naturtype, skilt ut fra tidligere Hagemark.	Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Lauvenger som tidligere er ført til hagemark skal flyttes hit. Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig	Naturtypen er i dag så sjelden/truet at alle forekomster bør føres til A så sant de ikke er preget av for sterk gjengroing.

sørboreal sone Tørr, varmekjær lauveng med hengebjørk i boreonemoral-sørboreal sone Tørr-fuktig lauveng med dunbjørk eller fjellbjørk i mellomboreal-nordboreal sone			kulturlandskap".	**Viktige**: Alle ugjødsla eller lite gjødsla lauvenger med gamle styvingstrær, som er gjengroende, men ikke helt gjengrodde (dvs. kan restaureres). **Svært viktige**: Alle ugjødsla eller lite gjødsla, artsrike lauvenger med gamle styvingstrær (og sjeldne arter og/eller truete vegetasjonstyper) som fortsatt er i hevd. Lauvenger som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Høstingsskog	Ny naturtype		Lokaliteter av denne naturtyper kan tidligere være ført til bl.a. "gammel edellauvskog" eller "Hagemark". Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Høstingsskog er i dag en sjelden og truet naturtype. **Viktige**: Høstingsskoger med gamle styvingstrær eller gamle, flerstammete trær med spor etter stubbelauving, som er gjengroende, men ikke helt gjengrodde (dvs. kan restaureres). **Svært viktige**: Høstingsskoger med gamle styvingstrær og sjeldne arter, som fortsatt er (eller nylig har vært) i hevd. Høstingsskoger som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Beiteskog (før: Skogsbeiter)		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap. Alle beiteskoger uten preg av gjengroing verdisettes som svært viktige.	Alle beiteskoger uten preg av gjengroing verdisettes som svært viktige. Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Avgrensing av denne naturtypen kan synes vanskelig, da den gradvis går over i ulike skogtyper. Det er derfor viktig å understreke at en her må fokusere på relativt intensivt beitede skogområder. Skogholt inne i jordbrukslandskapet som beites, vil gjerne være inngjerdet. Det er noe overlapp mellom beiteskog og hagemarker, men hagemarker er "mer skjøttet" enn beiteskog og trærne står ikke så tett. En bør kartlegge beiteskog i god hevd som lar seg arealfeste. Beiteskog i god hevd er i dag en truet naturtype. **Viktige:** Intakt beiteskog som fortsatt er (eller nettopp har vært) i bruk, men som kanskje er preget av noe gjengroing. Innslag av beiteindikatorer. **Svært viktige:** Intakt og velutviklet beiteskog

				(med sjeldne arter) som fortsatt er i bruk og har tydelig beitepreg. Stort innslag av beiteindikatorer. Beiteskog som tilhører et "helhetlig kulturlandskap".
Kystlynghei Tørr kystlynghei (H1) Tørr gras- og urterik hei (H2) Fuktig kystlynghei (H3) Ut: Purpurlynghei		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Ulike utforminger av purpurlunghei skal nå plasseres under "tørr kystlynghei" og "tørr gras- og urterik hei", i henhold til utfomingene under disse vegetasjonstypene (se Vegetasjonstyper i Norge, Fremstad 1997). Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Innenfor sitt utbredelsesområde kan kystlyngheiene dekke store arealer, og det kan være vanskelig å avgrense og prioritere mellom disse. Kystlynghei i god hevd er i dag en truet naturtype. **Viktige:** Her må det gjøres vurderinger av tilstand (gjengroing/hevd) og velutviklethet, slik at de mest homogene og intakte lyngheiene blir prioritert. På for eksempel Sørvestlandet vil det her dreie seg om større arealer, som må dokumenteres og kartfestes. **Svært viktige:** Særlig godt skjøttede kystlyngheier. Velutviklede utforminger med dominans av purpurlyng og/eller forekomst av sjeldne arter og/eller truete vegetasjonstyper. Kystlyngheier som inngår i større "helhetlige kulturlandskap".
Kalkrike enger (ut)			Overføres til "Slåttemark" eller "Naturbeitemark".	
Fuktenger (ut)			Overføres til "Slåttemark" eller "Naturbeitemark".	
Småbiotoper Åkerholme Åkerreine Skogholt med engpartier Kantsamfunn *Steinrøys (tidligere steinrøys og steingjerde)* *Steingjerde (tidligere*		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Bergknauser kodes som naturtype/utforming under "Sørvendte berg og rasmarker". Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	Småbiotoper vil, som navnet tilsier, ofte være relativt små elementer i kartleggingssammenheng. Hovedfokus ved kartlegginga må være på omgivelsene: jo mer intensivt jordbrukslandskapet rundt er, desto viktigere blir disse restbiotopene. Småbiotoper som utgjør karakteristiske innslag i mangfoldige, mosaikkpregete, "tradisjonelle" kulturlandskap har selvfølgelig også stor verdi. **Viktige:** Alle velutviklede utforminger av slike biotoper i jordbrukslandskapet. **Svært viktige:** Linjedrag i intensivt

steinrøys og steingjerde) *Ny:* *Gjentatt forstyrret mark på kalkrik leire* *Ut:* *Bergknauser*				jordbrukslandskap, som også fungerer som viktige spredningskorridorer. Småbiotoper med spesielt artsrik flora, sjeldne arter og truete vegetasjonstyper. Alle rester av slåttemark med karakteristiske slåttemarksarter. Småbiotoper som utgjør karakteristiske innslag i "helhetlige kulturlandskap".
Store gamle trær Styvingstre *Hult tre* *Gammelt tre* *Ut:* *Ikke skjøttet tre*		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Hule trær og gamle trær var tidligere ført til ikke skjøttete trær. Disse kan nå skilles. Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	**Viktige**: Gamle trær i kulturlandskapet, som indikerer lang kontinuitet med indikatorarter/artssamfunn. **Svært viktige**: Meget gamle og særpregede store trær med spesielle artsforekomster (av sopp, lav, moser og/eller insekter).
Parklandskap Kirkegård Park omkring storgårder, gods og offentlige bygninger Allé		Det er vektlagt om lokaliteten er del av helhetlig kulturlandskap.	Det vurderes om lokaliteten er "Del av helhetlig kulturlandskap".	**Viktige**: Alle velutviklede parklandskap med stort innslag av eldre trær. Også lokaliteter med spesielle arter og artssamfunn. **Svært viktige:** Godt skjøttede parklandskap med meget gamle og store trær, flere viktige landskapselementer og spesielle eller sjeldne arter (særlig av sopp, lav, moser og/eller insekter). Parker som utgjør en del av et "helhetlig kulturlandskap".
Erstatningsbiotoper Sand- og grustak Bru, festningsanlegg, kirke, gamle tømmerhus, eller andre bygninger hvor det har etablert seg spesiell flora eller fauna.	ingen	Ingen	ingen	Her må en ta utgangspunkt i konkrete registreringer og kunnskap om arter som har for eksempel bygninger og grustak som habitat. Det er med andre ord de konkrete artsforekomstene i slike miljø som skal settes i fokus. For bygninger og anlegg vil gjerne eldre bygg være viktige (kontinuitet). **Viktige**: Kartlagte og dokumenterte leveområder for spesialiserte arter vil være viktige her. **Svært viktige:** Lokaliteter med forekomst av sjeldne arter.
Skrotemark	ingen	Ingen	ingen	Naturtypens bevaringsverdi er ofte delvis kulturhistorisk begrunnet. De fleste

Ballastplass Slagghaug fra gruveindustri Kalkbrudd Industritomt Mølletomt Vei- og jernbaneutfylling Tun og gårdsplass				utforminger av naturtypen er ikke aktuell å kartlegge i denne sammenheng. Siden mange skrotemarksområder er avhengig av en spesiell form for virksomhet, er bevaringen av interessant skrotemark ofte en forvaltningsmessig utfordring. **Viktige:** Her vil det være dokumenterte og faktiske registreringer av arter og/eller artssamfunn som avgjør om det bør kartfestes eller ikke. Artsrike samfunn med et visst preg av kontinuitet i "forstyrrelse". **Svært viktige:** Lokaliteter med forekomst av rødlistearter, eller at området er beskrevet som typeområde for særegne arter.
Grotter/gruver *(flyttet til Rasmark berg og kantkratt)*				

FERSKVANN OG VÅTMARK

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete/flyttede naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/ presisering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Deltaområde Stort typisk utformet delta Lite og mindre formrikt delta		Ingen	Ingen	En bør i størst mulig grad ta med hele den intakte delen av deltasystemet. Avgrensing ut i innsjøbassenget bør inkludere gruntområdene (sedimentasjonsdelen), samt nødvendig buffersone. **Viktige:** Alle innlandsdelta, også de som er berørt av f.eks. utbygging, men hvor det fortsatt finnes naturkvaliteter som bør sikres. **Svært viktige:** Større, velutvikla innlandsdelta med stor grad av naturtilstand. Gjerne dokumentert med rike arts- og vegetasjonssamfunn.
Mudderbank Fattig utforming Rik utforming	Presisering av at alle lokaliteter av en viss størrelse skal kartlegges.	Kun formuleringsmessig presisering av kriteriene.	Vurdering av om alle aktuelle lokaliteter er kartlagt.	Alle velutviklede arealer av en viss størrelse skal kartlegges. Mange av de mindre utformingene vil være naturlig å kartlegge i tilknytning til andre relevante naturtyper, som deltaområder, rike kulturlandskapssjøer og evjer, bukter og viker. **Viktige**: Velutviklede lokaliteter av en viss størrelse og lokaliteter inneholdende karakteristiske arter. **Svært viktige**: Store og velutviklede lokaliteter med rik utforming.
Evjer, bukter og viker *Store velutviklede evjer i elver i lavlandet* *Større og mindre vegetasjonsrike bukter og viker i innsjøer*	Ny			Avgrensingen av evjer, bukter og viker mot dypere vann bør inkludere alle gruntvannsområder og dypere partier med flytebladsvegetasjon. Tilhørende engvegetasjon, sumpskog og kantsoner langs breddene bør inkluderes. Grenseverdier for størrelse må vurderes regionalt. **Viktige:** Alle vegetasjonsrike evjer, bukter og viker av en viss størrelse med typiske arter og elementer.

				Svært viktige: Alle større og upåvirkede vegetasjonsrike evjer, bukter og viker med typiske arter og elementer. Her føres også mindre og/eller påvirkede områder med spesielt interessant flora og/eller fauna.
Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti Betydelig flompåvirkede kroksjøer og dammer med jevnlig slamtilførsel og fast silt/leire. Gamle, mindre flom-påvirkede kroksjøer og dammer Artsrike lavlandsformer under gjengroing. *Kompleks med meandre-rende elveparti, kroksjøer og dammer.*	Presisering av at også små og mellomstore lokaliteter skal registreres. Ny utforming skilt ut	Små og intakte lokaliteter, samt større, delvis intakte lokaliteter skal normalt gis verdien viktig, mens alle intakte lokaliteter over en viss lengde (0,5 – 1 km avhengig av hvor velutviklet lokaliteten er) skal gis verdien svært viktig.	Eventuell nyregistrering av mindre lokaliteter. Gjennomgang av verdi-settingen for å vurdere om noen lokaliteter skal oppgraderes til svært viktig.	Et meandrerende elveløp er ustabilt og vil endres over tid. Det er derfor viktig å sette av tilstrekkelig buffersone langs elveløpet. Det er dessuten viktig å ta hensyn til vegetasjonssonen rundt selve vannarealet. Mange lokaliteter vil også være gjenstand for gjengroing og kan gradvis miste sin funksjon og verdi (evt. gå over til myr el. fukteng). **Viktige:** Små og intakte lokaliteter, samt større lokaliteter som er berørt av inngrep, men hvor naturkvaliteter fortsatt finnes. **Svært viktige:** Alle meandrerende elveparti over en viss lengde, og med liten grad av menneskelig forstyrrelse som utretting, steinsetting og utfylling. Lengre elveparti med kraftig meandrering i lavlandet. Her vil det være noe overlapp mot lignende naturtyper. Eksempelvis vil en kroksjø ofte framstå som en rik kulturlandskapssjø eller inngå i et deltaområde. Flomdammer kan gjerne være omsluttet av gråor-heggeskog eller annen sumpskog.
Stor elveør Artsrike mose- og lavsamfunn på sand- og grusør Urte- og grasrik ør Elveørkratt Større sandur-utforming		Ingen	Ingen	Langs alle vassdrag vil en finne vegetasjonen som beskrives her, men som navnet på naturtypen indikerer, fokuseres det på lokaliteter med en viss størrelse og velutviklethet. **Viktige:** Større elveører med typisk vegetasjon, eventuelt med mindre former for inngrep. **Svært viktige**: Større og artsrike utforminger som ikke bærer preg av menneskelig aktitivitet. Alle større intakte sandurer. Overlapp mot andre naturtyper vil forekomme.
Fossesprøytsone Moserik utforming		Ingen	Ingen	**Viktige**: Intakte utforminger av en viss størrelse, inkludert de fossesprøytpåvirkete arealene rundt.

Urterik utforming				**Svært viktige**: Alle store og velutviklede utforminger, inkludert de fossesprøytpåvirkete skogarealene rundt. På Vestlandet vil kun de største og frodigste utformingene gis høyeste prioritet.
Viktig bekkedrag Meandrerende parti med naturlige kantsoner Ravinebekk og bekk i bekkekløfter Parti som binder sammen andre naturmiljøer Viktig gytebekk Bekk i intensivt drevne jordbrukslandskap Bekk på kalkgrunn og annen rik berggrunn		**Viktige:** Presisering av at kun bekker med tilnærmet intakte kantsoner skal registreres. Bekkedrag med sterkere menneskelig påvirkning som binder sammen andre naturmiljøer skal også registreres. I Sørøst-Norge skal artsrike og intakte bekkedrag i av en viss lengde generelt kartlegges. **Svært viktige**: Formuleringsmessig endring.	Vurdering av registrerte lokaliteter med verdi "viktig", i henhold til nye verdikriterier.	**Viktige:** Bekkedrag med tilnærmet intakte kantsoner i intensivt drevne jordbrukslandskap, samt mer påvirkede bekkedrag som binder sammen andre naturmiljøer. Artsrike og intakte bekkedrag av en viss lengde i generelt i Sørøst-Norge. **Svært viktige:** Artsrike og intakte bekkedrag med liten forurensing i intensivt drevne jordbrukslandskap.
Kalksjø Kransalgesjø Kalkrik tjønnaks-sjø		Ingen	Ingen	Ved avgrensing av lokaliteter må en være oppmerksom på andre naturtyper i tilknytning til vannkanten, eksempelvis rike utforminger av "mudderbanker", "rikmyr" og "rikere sumpskog". **Viktige**: Alle velutviklede utforminger med dokumentert artsinventar. **Svært viktige**: Alle intakte kransalgesjøer med større bestander av kransalger og mergelbanker. Spesielt artsrike lokaliteter.
Rike kulturlandskapssjø Næringsrik utforming Kalkfattigere utforming		Ingen	Ingen	Artsrike og velutviklede utforminger av naturtypen er interessante i denne sammenheng. Her må det vurderes hvorvidt kantvegetasjon skal med, selv om den egentlig tilhører en eller flere andre naturtyper, da det ofte vil være hensiktsmessig å kartlegge en slik sjø med omgivelser som én lokalitet. **Viktige:** Alle velutviklede utforminger med rikt artsinventar. Deler av større innsjøer som har et

				tilsvarende artsinventar, er velutviklet og har en viss størrelse. Mer fattige «botnegras-sjøer» i kulturlandskapet i områder der elektrolyttrike sjøer ikke finnes (f.eks. det meste av Sørlandet). **Svært viktige:** Særlig artsrike og velutviklede lokaliteter som er fysisk intakt (ikke utfyllinger av masse og søppel og lignende inngrep).
Dam Gårdsdam Isdam *Annen kulturbetinget dam , inkludert eldre fisketomme dammer (justert)*	For utformingen "eldre fisketomme dammer" er det presisert at dammen skal være kulturbetinget.	Spesifisert at lokaliteter med spesielt stor artsrikdom skal ha stor verdi.	Vurdering av om noen lokaliteter med høyt artsmangfold skal oppgraderes til svært viktig.	**Viktige:** Alle intakte dammer i kulturlandskapet. **Svært viktig:** Intakte dammer med særlig stor artsrikdom.
Naturlig fisketomme innsjøer og tjern Høyereliggende innsjø Lite myrtjern og myrpytt		Viktig: Sterkere fokus på forekomster i regioner og områder der hvor fisketomme sjøer og tjern er sjeldne. Svært viktig: Spesiell vekt på større sjøer og tjern.	Vurdering om noen registrerte lokaliteter skal oppjusteres til svært viktig.	**Viktige:** Alle dokumentert fisketomme lokaliteter i nemoral, boreonemoral og sørboreal sone, og hvor det ikke er sur nedbør som har forårsaket mangelen på fisk. **Svært viktig:** Alle større, dokumentert fisketomme lokaliteter i nemoral, boreonemoral og sørboreal sone.
Ikke-forsuret restområde Innsjø Bekk og elvestrekning		Ingen	Ingen	Artsinventar og vegetasjon vil være førende for hva som skal kartlegges. **Viktige:** Velutviklede og intakte utforminger. **Svært viktige:** Velutviklede og intakte utforminger i områder som er sterkt påvirket av sur nedbør med stor avstand til tilsvarende lokaliteter (refugier)

SKOG

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete/flyttete naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/ presisering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Rik edellauvskog Lågurt-eikeskog Lågurt-bøkeskog Rikt hasselkratt Alm-lindeskog Gråor-almeskog Or-askeskog *Ut:* *Myske-bøkeskog*	Myske-bøkeskog inngår i lågurt-edelløvskog, og er fjernet som egen utforming. Lågurtedellauvskog er delt opp i lågurt-eikeskog, lågurt-bøkeskog og rikt hasselkratt.	Det tas hensyn til at Norge har verdens nordligste edellauvskoger, og utkantforekomster bør prioriteres. **Svært viktige:** Alle velutviklete utforminger av en viss størrelse er strøket. I stedet for å ta med alle edelløvskoglokaliteter nord for Sogn og Fjordane skal nå utkantforekomster prioriteres. Tillegg: - Alle lokaliteter med lind- og eikeskoger på kalk eller amfibolitt - Alle utforminger av edelløvskog med dokumentert stort artsmangfold. - Alle lokaliteter med kontinuitet i dødt trevirke.	Ny verdivurdering basert på følgende forhold: - Fokus på utkantforekomster istedet for edelløvskog nord for Sogn og Fjordane som verdikriterium - Velutviklete utforminger av en viss størrelse fjernet som eget verdikriterium. Fokus på lokaliteter med lind- og eikeskoger på kalk eller amfibolitt som verdikriterium - Fokus på lokaliteter med kontinuitet i dødt trevirke som verdikriterium. - Fokus på rike hasselkratt som eget verdikriterium.	Alle edellauvskoger med relevant artsinventar skal kartlegges. Verdien vil likevel øke med alder på skogen og størrelse på lokaliteten. I tillegg bør det tas hensyn til at Norge har verdens nordligste edellauvskoger, og utkantforekomster bør prioriteres. Her må en også være klar over avgrensning og evt. overlapp mot andre naturtyper, særlig "sørvendte berg og rasmarker" og "hagemark", men også andre skogstyper. **Viktige:** Alle forekomster av "rik edellauvskog". **Svært viktige:** Alle utforminger av rike hasselkratt med kontinuitet i tre/busksjikt. Alle lokaliteter med lind- og eikeskoger på kalk eller amfibolitt. Alle utforminger av edelløvskog med dokumentert stort artsmangfold. Alle lokaliteter med kontinuitet i dødt trevirke.
Gammel fattig edellauvskog Eikeskog Bøkeskog Svartorskog Fattig hasselkratt Forekomster av lind	Bare fattig edellauvskog føres hit	**Svært viktige:** Alle bøkeskogsutformingene er strøket som kriterium for å vurdere en lokalitet som svært viktig, da bøk er et ungt treslag i Norge og ikke bør vektes foran andre treslag. Tillegg: Alle lokaliteter med mye hule trær og grove læger.	Verdisetting: - nedgradering av bøkeskog - oppgradering av lokaliteter med grove, hule trær.	Naturtypen er viktig i biologisk mangfold-sammenheng uansett størrelse. En bør derfor kartlegge alle edellauvskoger med et høyt alderspreg. Særlig vesentlige elementer er grove læger og grove, hule trær (inkludert grove, hule sokler av flerstammete lind- og svartortrær). Overlapp mot andre naturtyper, særlig «store gamle trær». **Viktige:** Alle forekomster av «gammel edellauvskog».

				Svært viktige: Alle velutviklede utforminger av en viss størrelse. Alle lokaliteter med mye hule trær/grove læger.
Kalkskog Tørr kalkfuruskog Frisk kalkfuruskog Kalkbjørkeskog Kalkgranskog *Serpentinfuruskog (flyttet fra kystfuruskog)* *Lågurtkalkskog i kyststrøk*	Viktigheten av å fange opp åpne, utrterike kalk-furuskoger, mer lukkede, moserike gran- og furuskoger på grunne kalkrygger samt mineralrike utforminger på Vestlandet er presisert. Utformingen serpentinfuruskog er flyttet fra kystfuruskog.	**Svært viktige:** Tillegg: - Større og velutviklede utforminger. Alle velutviklede, urterike utforminger. - Alle kalkskoger på Sørlandet, Vestlandet og deler av Nord-Norge (der tettheten av slike skogtyper er meget lav).	Verdisetting: - Oppgradering av større og velutviklede utforminger. - Oppgradering av velutviklede, urterike utforminger. - Oppgradering av kalkskoger på Sørlandet, Vestlandet og deler av Nord-Norge der tettheten av slike skogtyper er meget lav. Utformingen serpentinfuruskog flyttes fra kystfuruskog.	Særlig vesentlig å fange opp åpne, urterike kalkfuruskoger (”engskoger” med mange indikatorarter). Det samme gjelder mer lukkede, moserike gran (-furu)skoger på helt grunne kalkrygger, samt mineralrike utforminger på Vestlandet (bl.a. ansamling av rødlistearter av sopp). **Viktige**: Alle kalkskoger. **Svært viktige:** Større og velutviklede utforminger. Alle velutviklede, urterike utforminger. Alle kalkskoger på Sørlandet, Vestlandet og deler av Nord-Norge (der tettheten av slike skogtyper er meget lav).
Bjørkeskog med høgstauder Ren høgstaudeutforming Lågurt-utforming med spredte høgstauder Frodig bjørkeskog i nord med innslag av kontinentale arter *Lier med storvier i indre Troms og nordre Nordland*	Inkludere rike, frodige rasmarkut-forminger med osp og selje, der disse ikke blir fanget opp av *gammel lauvskog.*	”Kontinuitetspreg” strykes som verdikriterium. Verdikriteriene endret for å fange opp flere lokaliteter utenfor kjerneområdene for naturtypen. **Viktig:** Utenfor kjerneområdet skal nå alle forekomster av naturtypen tas med. **Svært viktige:** I stedet for å legge spesiell vekt på kontinuitetspreg, vektlegges nå særlig rike og velutviklede utforminger, for eksempel i sigevannspåvirkede brattskråninger og rasmark/skredjord	Verdisetting: - Oppgradering av lokaliteter utenfor kjerneområdet. - Oppgradering av særlig rike og velutviklede utforminger, for eksempel i sigevannspåvirkede brattskråninger og rasmark/ skredjord - Rasmark/skredjord, inkl. skredjordsutforminger med osp og selje Nykartlegging av særlig rike og velutviklede utforminger, for eksempel i sigevannspåvirkede brattskråninger og rasmark/ skredjord.	Naturtypen inkluderer også rike, frodige rasmarksutforminger med osp og selje (der disse ikke blir fanget opp av ”gammel lauvskog”). **Viktige:** Velutviklede, større, og/eller spesielt rike utforminger i kjerneområder (Nord-Norge og andre regioner med mye fjellbjørkeskog). For øvrig alle forekomster av naturtypen. **Svært viktige:** Særlig rike og velutviklede utforminger, for eksempel i sigevannspåvirkede brattskråninger og rasmark/skredjord
Gråor-heggeskog Flommarksskog Liskog/raviner	Mer vekt skal legges på områder med kontinuitet i tresjiktet, også i raviner, slik at ikke alle yngre suksesjoner av gråor-heggeskoger	Større vekt på kontinuitet og intakte økosystemer.	Verdisetting: - Ny verdivurdering av lokaliteter basert på graden av kontinuitet i tresjiktet og forekomst av død ved.	Bare stabile gråor-heggeskoger skal normalt kartlegges, ikke gjengroingsstadier av tidligere åpen engmark. Foruten størrelse og kontinuitet, legges det vekt på hvor intakte de økologiske prosessene er, f.eks. i form av flompåvirkning. Avgrensing mot andre vassdragsnære miljøer kan være vanskelig, som ”deltaområder” og ”kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti” og ofte vil det i slike

	registreres.			tilfeller være naturlig å la gråor-heggeskogene utgjøre en del av disse andre naturtypene. Også tidligere kulturpåvirkning vil ofte kunne by på problemer, både ved avgrensing, verdisetting og naturtypevurdering. **Viktige:** Alle forekomster som antas å ha kontinuitet i tresjiktet. Alle flommarksskoger som fortsatt er flompåvirket. Alle ravinesystemer med kontinuitetspreget, intakt gråor-heggeskog. **Svært viktige:** (Alle større flommarksskoger som fortsatt er flompåvirket. Alle forekomster som antas å ha god kontinuitet i dødt trevirke.)
Rik sumpskog Rik sumpskog Svartor-strandskog Viersump i låglandet, særlig med gråselje *Varmekjær kildelauvskog*	Større vekt på små lokaliteter med truete vegetasjonstyper.	Større fokus på lokaliteter som ikke er forringet av inngrep, og at naturtypen kan dekke små arealer. Ny utforming: Varmekjær kildeløvskog	Vurdering, evt. ny kartlegging av små lokaliteter Gjennomgang av verdisetting. Vurdering av om nye områder kommer inn under endrete verdikriterier.	Avgrensing og verdsetting er ofte avhengig av hvor intakt økosystemet er, der spesielt skogsdrift, grøfting og vassdragsreguleringer har ødelagt eller forringet miljøene. Naturtypen kan dekke bare små arealer (dette gjelder ikke minst kildelauvskoger), noe som gjør at lokalitetene kan oversees. I andre tilfeller ligger de i mosaikk med andre naturtyper, som gråor-heggeskog", "rike kulturlandskapssjøer", "deltaområder" eller "rike edellauvskoger", og kan da være naturlig å kartlegge sammen med disse. **Viktige:** Alle flommarkstilknyttede sumpskoger som ikke er forringet av vassdragsinngrep. Alle andre rike sumpskoger som ikke er forringet av grøfting. Litt større sumpskogsmiljøer der grøfting ikke har vært mer omfattende enn at økosystemet er delvis intakt. **Svært viktige:** Alle forekomster av vegetasjonstypene svartor-strandskog (EN), rik sumpskog (EN) og varmekjær kildelauvskog (CR).
Gammel lauvskog Gamle ospeholt Gammel bjørkesuksjon Fuktig kystlauvskog *(justert)*	Utformingen *kontinuitetspreget kystbjørkeskog* endret til *fuktig kystlauvskog*. Følgende sjeldne (rødlistede) arter er	**Viktige:** Det presiseres at lokalitetene skal ha grove læger og gamle, grove og hule trær, og at de skal inneholde treslagene osp, selje eller lavlandsbjørk. **Svært viktige:** I stedet for større velutvikla utforminger av naturskog med bjørk på kysten er følgende vektlagt:	Verdisetting: - Oppgradering av lokaliteter med grove læger og gamle, grove og hule trær - Oppgradering av oseaniske utforminger med typiske regnskogsarter eller der slike kan forekomme. - Oppgradering av ospeholt i lavlandet med mye død ved.	Kontinuitet i tresjikt og dødt trevirke er viktig for avgrensing og prioritering av lokaliteter, men forekomst av vegetasjonstyper er av mindre betydning. Avgrensing kan i noen tilfeller være vanskelig mot andre naturtyper, som "bjørkeskog med høgstauder", "rik edellauvskog", "gammel edellauvskog", "hagemark" og "bekkekløfter".

	nevnt i teksten: moseartene grønnsko, barksigd og råteflak, samt soppen ospehvitkjuke.	- Oseaniske utforminger med typiske regnskogsarter eller der slike kan forekomme. - Ospeholt i lavlandet med mye død ved. - Skogbestand med godt innslag av gammel selje eller osp.	- Oppgradering av skogbestand med godt innslag av gammel selje og osp. - Nedgradering av naturskog med bjørk. Eventuell ny kartlegging av områder med gammel osp, selje eller lavlandsbjørk. Eventuelt ny kartlegging av områder med fuktig kystlauvskog som ikke tidligere er dekket av kystbjørkeskog.	**Viktige:** Velutviklede lokaliteter, med død ved og gamle, grove og hule trær av osp, selje eller lavlandsbjørk. **Svært viktige:** Store, velutviklede områder med løvskog i sen suksesjonsfase med mye død ved (f.eks. gamle løvbrenner) og mange grove og hule trær av osp og selje. Oseaniske utforminger med typiske regnskogsarter eller der slike kan forekomme. Ospeholt i lavlandet med mye død ved. Skogbestand med godt innslag av gammel selje eller osp.
Gammel barskog *(Tidligere Urskog/ gammelskog)* Gammel granskog Gammel furuskog	Presisering i navnet at det dreier seg om barskog Sterkere fokus på lokaliteter med mye død ved.	**Viktig:** Større fokus på lokaliteter med mye død ved. **Svært viktig**: Større fokus på død ved i alle nedbrytningsfaser i stedet for dokumentert artsinventar. Presisering av furuskoger med en del gadd og grove læger, samt preg av kontinuitet av død ved.	Vurdering, evt. nykartlegging av lokaliteter med forekomst av død ved. Opp-/nedgradering av lokaliteter på grunn av endrete verdikriterier.	Forekomster med mye gadd og læger skal prioriteres. Gammel barskog i kystnære strøk kommer inn under «kystgranskog» og «kystfuruskog». Naturtypen overlapper også noe mot «bekkekløfter». **Viktig**: Velutviklet gammel barskog med rikelig av død ved og med flere indikatorarter på kontinuitet. **Svært viktig**: Større, velutviklede, gamle barskoger med død ved i alle nedbrytingsfaser og urskogspreg. Alle furuskoger med en del gadd og grove læger, samt preg av kontinuitet av død ved.
Rik blandingsskog i lavlandet *Boreonemoral blandingsskog* *Sørboreal blandingsskog*		Ny naturtype	Lokaliteter av denne naturtypen kan tidligere ha blitt ført til gammel barskog eller lauvskog.	En må være klar over avgrensning og overlapp mot andre naturtyper, særlig rik edellauvskog og urskog/gammelskog. **Viktig:** Velutviklede lokaliteter med forekomst av grove løvtrær, gammelskogsstrukturer og enkelte rødliste- og signalarter. **Svært viktig:** Større lokaliteter, særlig velutviklede og/eller rike lokaliteter. Alle lokaliteter med forekomster av svært grov eik. Alle lokaliteter med god dokumentasjon av mange eller særlig kravfulle (rødliste)arter.
Bekkekløft og bergvegg Bekkekløft	Ingen	**Viktige:** Større vektlegging av kontinuitet i tresjiktet og lokaliteter med stor variasjon og god forekomst av bergvegger.	Vurdering, evt. nykartlegging lokaliteter bl.a. med hensyn på forekomst av bergvegger, kontinuitet i tresjiktet og	En topografisk betinget naturtype, der kvalitetene særlig er knyttet til variasjon, lokalklima (høg luftfuktighet) og kontinuitet. Intakte gradienter fra

Kløft/bergvegg uten bekk		**Svært viktige:** Større vektlegging av kontinuitet i tresjiktet.	lungeneversamfunn. Opp- eller nedgradering av lokaliteter på bakgrunn av endrete verdikriterier.	liside over vassdrag og opp neste liside er av særlig betydning. Fuktige lokaliteter for karplanter (bregner) samt for lav og moser på trær og bergvegger. Naturtypen inneholder ofte innslag av andre naturtyper i skogkapitlet, som ”gammelskog/ urskog”, ”gammel lauvskog” og i noen tilfeller også ”rik edellauvskog” eller ”gråor-heggeskog”. I tillegg kan det også være innslag av andre naturtyper, som ”sørvendte berg og rasmark”, ”kilde og kildebekk” samt elementer av ”nordvendte kystberg”. **Viktige:** Alle lokaliteter med velutviklede bekkekløfter med kontinuitet i tresjiktet. Lokaliteter med stor variasjon og god forekomst av bergvegger. **Svært viktige:** Større intakte bekkekløftmiljøer med kontinuitet i tresjiktet. Lokaliteter med urskogsnære miljøer.
Brannfelt Nytt brannfelt med fattig utforming Nytt brannfelt med rik utforming Gammelt brannfelt med fattig utforming Gammelt brannfelt med rik utforming	Ingen	Ingen	Ingen	**Viktig:** Nylig brente områder og arealer som ikke har gått over i senere suksesjonsstadier og preges av brannbildet. **Svært viktig:** Større brannfelt.
Kystgranskog Ren granskog med lite lauvtrær. Lavsamfunn på grankvister	Fauskflik og pusledraugmose er tatt ut av beskrivelsen, og erstattes av råteflak, råteflik og	Sterkere fokus på lokaliteter med høg luftfuktighet, og arter som grunnlag for identifikasjon av naturtypen. Forekomst av lungenever på gran og løvtrær viktig ved vurdering av verdi.	Vurdering, evt. nykartlegging lokaliteter bl.a. med hensyn på forekomst av lungeneversamfunn. Opp- eller nedgradering av lokaliteter på bakgrunn av endrete verdikriterier.	Dette er en naturtype som er helt knyttet til miljøer med konstant høy luftfuktighet, og derfor helst opptrer i beskyttede skogslier ut mot kysten eller i ravinedaler på marine avsetninger. Vegetasjonstypene er av underordnet betydning, og naturtypen må identifiseres, verdsettes og avgrenses

Glissen granskog med stort innslag av lauvtrær som rogn og selje. Lavsamfunn mest på lauvtrærne.	trønderlav.			på basis av artsfunn, spesielt lav. Naturtypen kan i noen tilfeller overlappe med andre skogtyper, som "gammel barskog" og "gråor-heggeskog". **Viktige:** Lokaliteter med noe lungenever-samfunn på grankvister og/eller rikelig på lauvtrær. Lokaliteter med innslag av gamle, seintvoksende trær, godt innslag av eldre lauvtrær eller svak kontinuitet i dødt trevirke. **Svært viktige:** Lokaliteter med til dels store mengder lungenever-samfunn på grankvister. Middels og store raviner/ravinesystemer med kontinuitet i tresjiktet. Urskogspregede miljøer.
Kystfuruskog Purpurlyng-furuskog Oseanisk lågurt-furuskog Fuktig furu-hasselskog *Ut (flyttet): Serpentinfuruskog*	Tillegg av sjeldne arter i beskrivelsen: <u>Lav:</u> Kyststry, gammelgranlav, gråsotbeger, samt ulike arter knyttet til lauvtrær. Moser: Råteflak, pusledraugmose. <u>Sopp:</u> Gamle furuskoger med kontinuitet i død ved kan ha et stort antall kravfulle og rødlistede bark-sopper. Serpentinfuruskog er flyttet til kalkskog.	Sterkere fokus på purpurlyng-utforming som truet vegetasjonstype. Mer spesifiserte kriterier for de ulike utformingene.	Vurdering, evt. nykartlegging lokaliteter bl.a. med hensyn på forekomst av lungeneversamfunn. Opp- eller nedgradering av lokaliteter på bakgrunn av endrete verdikriterier. Serpentinfuruskoger flyttes til Kalkskog.	Dette er en samlesekk for spesielt interessante furudominerte skoger som i hovedsak opptrer utenfor granas naturlige utbredelsesområde. Naturtypen kan i noen grad overlappe med "gammel barskog", men kartlegges primært som kystfuruskog, da dette er den mest sjeldne og viktige naturtypen internasjonalt sett. **Viktige:** Alle purpurlyng-furuskoger (VU). Alle fuktige furu-hasselskoger med godt innslag av fuktighetskrevende, oseaniske arter og noe kontinuitet i tresjiktet. Alle lågurt-furuskoger med noe kontinuitet i tresjiktet og innslag av basekrevende, marklevende sopp. **Svært viktige:** Alle større, velutviklede forekomster av purpurlyng-furuskog (VU). Alle kystfuruskoger med noe kontinuitet i dødt trevirke. Alle fuktige furu-hasselskoger med innslag av sjeldne og kravfulle oseaniske kryptogamer som er knyttet til boreonemoral regnskog.

HAVSTRAND OG KYST

Naturtyper Utforminger *Nye/endrete /flyttede naturtyper og utforminger i kursiv*	**Endring/ presisering av innhold og utbredelse**	**Endring av kriterier for verdisetting av viktige og svært viktige utforminger innenfor naturtypen**	**Praktiske konsekvenser av endringene**	**Ny tekst:** **Avgrensing og prioritering**
Grunne strømmer	Ut - flyttet til marin håndbok 19			
Undervannseng	Ut - flyttet til marin håndbok 19			
Sanddyner Artsfattige fordyner Store og flate flyvesandområder Dynetrau i tilknytning til flyvesandområder	Ingen endring	**Viktig:** Sterkere fokus på rester av sanddyner i regioner der naturtypen er sjelden	Gjennomgang av verdisetting, evt. nyregistrering i forhold til rester av sanddyner.	**Viktige**: Velutviklede og intakte sanddyner og sanddynevegetasjon. Rester av sanddyner i regioner der naturtypen er generelt sjelden. **Svært viktig**: Større, sammenhengende sanddynekompleks, som er velutviklet og har liten grad av inngrep. Sanddyner med intakt vegetasjon fra ytterste fordyne til etablerte dyneenger og –heier.
Sandstrand Sandstrand med tangvoll Overganger til sump, saltpanne, strandeng etc. Grus- og steinstrand med spesiell flora	Ingen	**Viktig:** "viss størrelse…..", samt "Det er viktig å vurdere avgrensning opp mot…." strøket. Ved kartlegging og avgrensning bør det legges vekt på å få med intakte småforekomster, samt rester av aktuelle sandstrender i områder hvor naturtypen er sjelden..	Gjennomgang av verdisetting/evt. nyregistrering i forhold til små, men intakte forekomster, samt rester av sandstrender.	Viktig å få med intakte småforekomster. Vil ofte inngå som et element i større, verdifulle havstrandskomplekser. **Viktige:** Velutviklede og intakte sandstrender, samt rester av sandstrender i regioner der naturtypen er sjelden. **Svært viktige**: Større upåvirkede grus- og sandstrand-utforminger med velutviklet og karakteristisk artsinventar.

Strandeng og strandsump <u>Utforminger:</u> Større strandengkompleks Strandeng som hevdes ved slått Strandeng som hevdes ved beite *Kortvokste, åpne, artsrike saltsiv-enger på skjellsand* *Strandeng-forstrand/panne* *Ut:* *Skjermede strandsumper*	Noe endring av inndelingen i utforminger To nye utforminger er tatt med. Utformingen *skjermede strandsumper* er tatt ut, da denne vurderes å dekke stort sett alle utforminger innenfor naturtypen.	Generell vektlegging av lokaliteter der kulturpåvirkningen holdes i hevd, samt artsrike småforekomster. Generell vektlegging av strandsumper. **Viktig:** Presisering av velutviklede og intakte komplekser av strandeng og strandsumper, samt delvis hevdete utforminger. **Svært viktig:** Presisering av større intakte strandeng- og strandsumpkomplekser med ulike utforminger og soneringer. Større vekt på artsrike småforekomster.	Gjennomgang av verdisetting i hht. en sterkere vektlegging av kulturpåvirkede lokaliteter og strandsumper.	Kortvokste, åpne, artsrike forekomster (spesielt på skjellsand) prioriteres, spesielt der kulturpåvirkningen holdes i hevd. Artsrike småforekomster, for eksempel i mosaikk med rike strandberg på lave øyer og holmer bør inkluderes. **Viktige**: Velutviklede og intakte komplekser av strandenger og strandsumper. Delvis hevdete utforminger. **Svært viktig:** Større, intakte strandeng- og strandsumpkompleks med mange utforminger. Velhevdete utforminger. Utforminger med intakte soneringer.
Tangvoll Ettårig meldetang-voll Flerårig gras/urtetangvoll Ferskvannspåvirket driftvoll *Ut:* *Uten etablert vegetasjon*	Ingen	**Viktig:** Presisering av stor i betydning av tilstrekkelig volum til at tangvollene blir store nok til å få en komposteffekt i nedbrytningen og dermed stor biologisk produksjon. **Svært viktig:** Presisering av stor i betydning av arealmessig utstrekning i tillegg til det volummessige.	Gjennomgang av verdisetting i hht. til presiseringen av verdikriteriene.	Verdifulle, mindre elementer vil kunne opptre i viktige strandengområder, og bør kartlegges som en del av slike. **Viktige**: Store (volummessige) og regelmessige tangvollavsetninger. **Svært viktige**: Store (volummessige og arealmessige), sammenhengende tangvoll-avsetninger.
Brakkvannsdelta	Ingen	**Viktige:** Presisering av at også lokaliteter med en viss menneskelig påvirkning, inkludert intakte rester av større deltaer, vurderes som viktige.	Gjennomgang av verdisetting i hht. til nye verdikriterier, herunder en vurdering av om rester av større deltaer skal oppgraderes.	Alle elvedelta ut i saltvann er interessante i denne sammenheng. Naturtypen er så kraftig presset av menneskelig aktivitet at også rester av et opprinnelig større delta kan være verdifullt å kartlegge.

		Svært viktige: Presisering av også større, intakte rester av større deltaer vurderes som svært viktige.		**Viktige:** Alle brakkvannsdelta med moderat menneskelig påvirking, inkludert alle intakte rester av større deltaer. **Svært viktig:** Velutviklede og intakte brakk-vannsdelta som er uberørte/lite berørte av inngrep, samt alle større, intakte rester av større deltaer.
Brakkvannspoll	Ut - flyttet til marin håndbok 19			
Rikt strandberg *(tidligere kalkrike strandberg)* Sørlig basekrevende strandberg med varmekrevende arter Vestlig og nordlig basekrevende strandberg med fjellarter *Fuglepåvirkede strandberg* *Rike sjøsprøytsprekker*	Nye utforminger: - Fuglepåvirkede strandberg - Rike sjøsprøytsprekker	**Svært viktig:** Ikke fokus på "regionalt sjeldne arter", men generelt fokus på urte- og grasrike utforminger med indikatorarter.	**Verdisetting** Gjennomgang av verdisetting med hensyn til vektlegging av urte- og grasrike utforminger med indikatorarter. **Ny kartlegging:** *Fuglepåvirkede strandberg* og *Rike sjøsprøytsprekker* Noe endring av inndelingen i utforminger	Urte- og grasrike utforminger med indikator-arter vektlegges. Naturtypen opptrer ofte som småforekomster og mosaikker, og må sees i sammenheng med tilliggende, verdifulle elementer. Naturtypen kan gå over for eksempel i «kalkrike tørrenger», «kantkratt» og/eller verdifulle skogtyper som kalkfuru-skoger. **Viktige:** Velutviklede samfunn med stor artsrikdom. **Svært viktig:** Større og særlig velutviklede forekomster.

Vedlegg 6

Naturtyper og utforminger med SOSI-koder for innlegging i Naturbase

Egenskapene er inndelt i følgende nivåer: Hovednaturtype (bokstav), naturtype (bokstav og to siffer), utforminge (bokstav og fire siffer).
Fargene viser endringer fra DN-håndbok 13-1999:

- Rød: gamle koder som ikke skal brukes ved kartlegging etter DN-håndbok 13-2006 2. utgave
- Blå: nye koder skal brukes ved kartlegging etter DN-håndbok 13-2006 2. utgave
- Grønn: justering av navn uten endring i bruk av kode.

Naturtyper

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
.DEF ..BMNATYP T3			
	Myr og kilde		A
	Intakt lavlandsmyr		A01
	Intakt høgmyr		A02
	Terrengdekkende myr		A03
	Palsmyr		A04
	Rikmyr		A05
	Kilde og kildebekk		A06
	Intakt lavlandsmyr i innlandet		A07
	Kystmyr		A08
	Rasmark, berg og kantkratt		B
	Sørvendt berg og rasmark		B01
	Kantkratt		B02
	Ultrabasisk og tungmetallrik mark i lavlandet		B03
	Nordvendte kystberg og blokkmark		B04
	Grotte/Gruve		B05
	Fjell		C
	Kalkrike områder i fjellet		C01
	Kulturlandskap		D
	Slåttemark		D01
	Slåtte- og beitemyr		D02
	Artsrik veikant		D03
	Naturbeitemark		D04

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Hagemark		D05
	Beiteskog		D06
	Kystlynghei		D07
	Kalkrike enger		D08
	Fuktenger		D09
	Småbiotoper		D11
	Store gamle trær		D12
	Parklandskap		D13
	Erstatningsbiotoper		D14
	Skrotemark		D15
	Grotter/gruver		D16
	Lauveng		D17
	Høstingsskog		D18
	Ferskvann/våtmark		E
	Deltaområde		E01
	Mudderbank		E02
	Kroksjøer, flomdammer, meandre-rende elveparti		E03
	Stor elveør		E04
	Fossesprøytsone		E05
	Viktig bekkedrag		E06
	Kalksjø		E07
	Rik kulturlandskapssjø		E08
	Dam		E09
	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern		E10
	Ikke forsuret restområde		E11
	Evjer, bukter og viker		E12
	Skog		F
	Rik edellauvskog		F01
	Gammel fattig edellauvskog		F02
	Kalkskog		F03
	Bjørkeskog med høgstauder		F04
	Gråor - heggeskog		F05
	Rik sumpskog		F06
	Gammel lauvskog		F07
	Gammel barskog		F08
	Bekkekløft og bergvegg		F09
	Brannfelt		F10
	Kystgranskog		F11
	Kystfuruskog		F12
	Rik blandingsskog i lavlandet		F13
	Kyst og havstrand		G

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Grunne strømmer		G01
	Undervannseng		G02
	Sanddyne		G03
	Sand- og grusstrand		G04
	Strandeng og strandsump		G05
	Tangvoll		G06
	Brakkvannsdelta		G07
	Brakkvannspoll		G08
	Rikt strandberg		G09
	Annen viktig forekomst		H

Naturtyper

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
.DEF ..BMNATYPUTF T5			
	Urørte myrer og mindre påvirkede myrer i nemoral og boreonemoral sone		A0101
	Øvrige myrer i lavlandet med stort arealpress		A0102
	Konsentriske høgmyrer		A0201
	Eksentriske høgmyrer		A0202
	Atlantisk høgmyr med flere kupler i et myrlandskap		A0203
	Rik skog- og krattbevokst myr		A0501
	Middelsrik fastmattemyr		A0502
	Ekstremrik fastmattemyr		A0503
	Rik mykmatte/løsbunnmyr		A0504
	Åpen intermediær og rikmyr i lavlandet		A0505
	Ekstremrik myr i høyereliggende områder		A0506
	Kilde i lavlandet		A0601
	Kilder i fjellet		A0602
	Kilde over sørboreal		A0603
	Velutviklet høgmyr		A0701
	Blanding mellom ombrotrofe og minerotrofe myrtyper		A0702
	Flatmyr		A0703
	Velutviklet terrendekkende myr		A0801
	Atlantisk høgmyr		A0802

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Jordvannsmyr		A0803
	Blanding mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr		A0804
	Kalkrik og/eller sørvendt bergvegg		B0101
	Bergknaus og -flate		B0102
	Rasmark		B0103
	Fuktig, overrislet bergflate		B0104
	Ustabil rasmark med kalkrikt finmateriale		B0105
	Stabil utforming på moserik, grov-steinet blokkmark		B0106
	Slåpetorn-hagtorn-utforming		B0201
	Einer-rose-utforming		B0202
	Tindved-utforming		B0203
	Urterik kant		B0204
	Ultrabasisk utforming		B0301
	Tungmetallrik utforming		B0302
	Lavrik utforming		B0401
	Sørlig, oseanisk utforming		B0402
	Moserik fjellheiutforming		B0403
	Karstgrotte		B0501
	Brenningshule		B0502
	Uoppvarmet del av gammelt for-svarsannlegg		B0503
	Gruve		B0504
	Rabbe		C0101
	Leside		C0102
	Snøleie		C0103
	Bergknaus og rasmark		C0104
	Ultrabasisk og tungmetallrik utfor-ming		C0105
	Fuktig fattigeng		D0101
	Blåtoppeng		D0102
	Sølvbunkeeng		D0103
	Frisk fattigeng		D0104
	Finnskjegg- og sauesvingeleng		D0105
	Tørr, meget baserik eng i lavlandet		D0106
	Frisk/tørr, middels baserik eng		D0107
	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyererliggende strøk og nordpå		D0108
	Frisk/tørr, middels baserik eng i nordlige kontinentale strøk		D0109
	Frisk baserik eng		D0110
	Vekselfuktig baserik eng		D0111
	Våt/fuktig, middles næringsrik eng		D0112
	Frisk næringsrik ”natureng”		D0113

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Frisk næringsrik ”gammeleng”		D0114
	Fuktig fattigeng		D0401
	Blåtoppeng		D0402
	Sølvbunkeeng		D0403
	Frisk fattigeng		D0404
	Finnskjegg- og sauesvingeleng		D0405
	Tørr, meget baserik eng i lavlandet		D0406
	Frisk/tørr, middels baserik eng		D0407
	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå		D0408
	Frisk/tørr, middels baserik eng i nordlige kontinentale strøk		D0409
	Frisk baserik eng		D0410
	Vekselfuktig baserik eng		D0411
	Våt/fuktig, middels næringsrik eng		D0412
	Frisk næringsrik ”natureng”		D0413
	Frisk næringsrik ”gammeleng”		D0414
	Bjørkehage		D0501
	Einerhage/einerbakke		D0502
	Eikehage		D0503
	Frisk-fuktig blandingstype		D0504
	Løveng		D0505
	Askehage		D0506
	Orehage		D0507
	Seljehage		D0508
	Hasselhage		D0509
	Beiteskog		D0601
	Høstingsskog		D0602
	Tørr lynghei		D0701
	Tørr gras-urterik hei		D0702
	Fuktig lynghei		D0703
	Røsslyng-bjønnkamhei		D0704
	Kystfjellhei		D0705
	Purpurlynghei		D0706
	Tørr kalkrik eng i lavlandet		D0801
	Hestehavre-eng		D0802
	Vekselfuktig baserik eng		D0803
	Annen baserik engvegetasjon		D0804
	Bekkeblom-utforming		D0901
	Engkarse-krypsoleie-utforming		D0902
	Mjødurt-utforming		D0903
	Åkerholme		D1101
	Åkerreine		D1102

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Steinrøyser og -gjerder		D1103
	Bergknauser		D1104
	Skogholt med engpartier		D1105
	Kantsamfunn		D1106
	Steinrøys		D1107
	Steingjerde		D1108
	Gjentatt forstyrret mark på kalkrik leire		D1109
	Ikke-skjøttet		D1201
	Skjøttet/styvet		D1202
	Hult tre		D1203
	Gammelt tre		D1204
	Kirkegård		
	Park		D1302
	Allé		D1303
	Sand- og grustak		D1401
	Bygningsstruktur med spesiell flora eller fauna		D1402
	Ballastplass		D1501
	Slagghaug fra gruveindustri		D1502
	Kalkbrudd		D1503
	Industritomt		D1504
	Mølletomt		D1505
	Vei- og jernbaneutfylling		D1506
	Tun og gårdsplass		D1507
	Karstgrotte		D1601
	Brenningshule		D1602
	Uoppvarmede deler av gamle forsvarsanlegg		D1603
	Gruver		D1604
	Lauveng med edellauvtrær		D1701
	Lauveng med hengebjørk		D1702
	Lauveng med dunbjørk		D1703
	Høstingsskog med edellauvtrær		D1801
	Høstingsskog med eik		D1802
	Høstingsskog med hassel		D1803
	Høstingsskog med gråor		D1804
	Høstingsskog med fjellbjørk		D1805
	Stort typisk utformet delta		E0101
	Lite og mindre formrikt delta		E0102
	Fattig utforming		E0201
	Rik utforming		E0202
	Betydelig flompåvirket kroksjø og dam		E0301

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Gammel, mindre flompåvirket kroksjø og dam		E0302
	Artsrik lavlandsform under gjen-groing		E0303
	Kompleks med meandrerende elve-parti, kroksjø og dam		E0304
	Artsrikt mose- og lavsamfunn		E0401
	Urte- og grasrik ør		E0402
	Elveørkratt		E0403
	Stor sandur-utforming		E0404
	Moserik utforming		E0501
	Urterik utforming		E0502
	Meandrerende parti med naturlig kantsone		E0601
	Ravinebekk		E0602
	Parti som binder sammen andre naturmiljø		E0603
	Viktig gytebekk		E0604
	Bekk i intensivt drevet jordbruks-landskap		E0605
	Bekk på kalkgrunn		E0606
	Kransalgesjø		E0701
	Kalkrik tjønnaks-sjø		E0702
	Næringsrik utforming		E0801
	Kalkfattig utforming		E0802
	Gårdsdam		E0901
	Isdam		E0902
	Eldre fisketom dam		E0903
	Høyereliggende innsjø		E1001
	Lite myrtjern og myrpytt		E1002
	Innsjø		E1101
	Bekk og elvestrekning		E1102
	Evje		E1201
	Bukter og viker		E1202
	Lågurt-eikeskog		F0101
	Lågurt-bøkeskog		F0102
	Rikt hasselkratt		F0103
	Myske-bøkeskog		F0104
	Alm-lindeskog		F0105
	Gråor-almeskog		F0106
	Or-askekog		F0107
	Eikeskog		F0201
	Bøkeskog		F0202
	Svartorskog		F0203

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Hasselkratt		F0204
	Forekomst av lind		F0205
	Tørr kalkfuruskog		F0301
	Frisk kalkfuruskog		F0302
	Kalkbjørkeskog		F0303
	Kalkgranskog		F0304
	Serpentinfuruskog		F0305
	Lågurtkalkskog i kyststrøk		F0306
	Ren høgstaudeutforming		F0401
	Lågurtutforming med spredte høgstauder		F0402
	Nordlig frodig bjørkeskog		F0403
	Lier med storvier i indre Troms og Nordland		F0404
	Flommarksskog		F0501
	Liskog/raviner		F0502
	Rik sumpskog		F0601
	Svartor-strandskog		F0602
	Viersump i lavlandet		F0603
	Varmekjær kildelauvskog		F0604
	Gammelt ospeholt		F0701
	Gammel bjørkesuksesjon		F0702
	Fuktig kystskog		F0703
	Gammel granskog		F0801
	Gammel furuskog		F0802
	Bekkekløft		F0901
	Bergvegg		F0902
	Nytt brannfelt med fattig utforming		F1001
	Nytt brannfelt med rikere utforming		F1002
	Gammelt brannfelt med fattig utforming		F1003
	Gammelt brannfelt med rikere utforming		F1004
	Ren granskog med lite lauvtrær		F1101
	Glissen granskog med stort innslag av lauvtrær		F1102
	Purpurlyng-furuskog		F1201
	Oseanisk lågurt-furuskog		F1202
	Fuktig furu-hasselskog		F1203
	Serpentinfuruskoger		F1204
	Boreonemoral blandingsskog		F1301
	Sørboreal blandingsskog		F1302
	Trange sund		G0101

SOSI-navn syntaksdefinisjon	Kodenavn	Definisjon	Kode
	Utløp fra poller		G0102
	Ålegras/alge-undervannseng		G0201
	Havgras/tjønnaks-undervannseng		G0202
	Brakkvannssjø		G0203
	Artsfattig fordyne		G0301
	Store og flate flyvesandområder		G0302
	Dynetrau i tilknytning til flyve-sandområder		G0303
	Sandstrand med tangvoller		G0401
	Overgang til sump, saltpanne, strandeng etc.		G0402
	Grus- og steinstrand med spesiell flora		G0403
	Stort strandengkompleks		G0501
	Hevdet med slått		G0502
	Hevdet med beite		G0503
	Skjermede strandsumper		G0504
	Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand		G0505
	Strandeng-forstrand/panne		G0506
	Uten etablert vegetasjon		G0601
	Ett-årig meldetangvoll		G0602
	Flerårig gras/urtetangvoll		G0603
	Ferskvannspåvirket driftvoll		G0604
	Produktive med undervannseng		G0801
	Kransalgepoll		G0802
	Vågos		G0803
	Sørlig		G0901
	Vestlig og nordlig		G0902
	Fuglepåvirket strandberg		G0903
	Rik sjøsprøytsprekk		G0904

Vedlegg 7

Vegetasjonstyper (Fremstad 1997) og truete vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001) med koder for innlegging i Naturbase

Kode	Vegetasjonstype (Fremstad 1997)	Truet vegetasjonstype (Fremstad og Moen 2001)	Truethets-kategori ID
A	A Lav/mose og lyngskogvegetasjon		
A1	A1 Lavskog		
A1a	A1a Lav-furu-utf		
A1b	A1b Lav-fjellbjørk-utf		
A2	A2 Bærlyngskog		
A2a	A2a Tyttebær-utf		
A2b	A2b Krekling-sauesvingel-utf		
A2c	A2c Tyttebær-krekling-utf		
A3	A3 Røsslyng-blokkebærfuruskog		
A3a	A3a Innland-utf		
A3b	A3b Fjellskog-utf		
A3c	A3c Kyst-utf		
A3d	A3d Purpurlyng-utf		
A3e	A3e Fukt-utf		
A4	A4 Blåbærskog		
A4a	A4a Blåbær-utf		
A4b	A4b Blåbær-skrubbær-utf		
A4c	A4c Blåbær-krekling-utf		
A5	A5 Småbregneskog		
A5a	A5a Småbregne-lavland-utf		
A5b	A5b Bregne-skrubbær-utf		
A5c	A5c Småbregne-fjellskog-utf		
A6	A6 Knausskog		
A6a	A6a Vanlig utf		
A6b	A6b Varmekjær utf		
A6c	A6c Blåmose-furu-utf		
A6d	A6d Humid utf		
A7	A7 Grasdominert fattigskog		
A7a	A7a Finnskjegg-utf		
A7b	A7b Smyle-utf		
A7c	A7c Blåtopp-utf		
B	B Lavurtskogvegetasjon		
B1	B1 Lavurtskog		
B1a	B1a Sørlig/østlig lavland-utf		
B1b	B1b Oseanisk lavland-utf		
B2	B2 Kalklavurtskog	Kalkskog	VU
B2a	B2a Xerofil furu-utf	Tørr kalkfuruskog	VU
B2b	B2b Mesofil furu-utf	Frisk kalkfuruskog	VU

B2c	B2c Bjørk-utf	Kalkbjørkeskog	VU
C	C Storbregne- og høystaudeskogvegetasjon		
C1	C1 Storbregneskog		
C1a	C1a Storbregne-gran-utf		
C1b	C1b Storbregne-bjørk-utf		
C1c	C1c Smørtelg-bjørk-utf		
C1d	C1d Fjellburkne-bjørk-utf		
C1e	C1e Bregne-snelle-gran-utf		
C2	C2 Høystaudebjørkeskog og -granskog		
C2a	C2a Høystaude-bjørk-utf		
C2b	C2b Høystaude-gran-utf		
C2c	C2c Lavurt-utf		
C2d	C2d Lappflokk-storveronika-utf		
C3	C3 Gråor-heggeskog		
C3a	C3a Høystaude-strutseving-utf		
C3b	C3b Skavgras-utf		
C3c	C3c Svartor-utf		
C3d	C3d Sølvbunke-utf		
D	D Edelløvskogvegetasjon		
D1	D1 Blåbær-edelløvskog		
D1a	D1a Blåbær-eikeskog		
D1b	D1b Blåbær-bøkeskog		
D1c	D1c Blåbær-svartorskog		
D1d	D1d Blåbær-hasselkratt		
D2	D2 Lavurt-edelløvskog		
D2a	D2a Lavurt-eikeskog	Lavurt- eikeskog	VU
D2b	D2b Lavurt-bøkeskog		
D2c	D2c Rike kyst-hasselkratt		
D2d	D2d Rike hasselkratt, østlig utf		
D2e		Rikt hasselkratt	EN
D3	D3 Myske-bøkeskog		
D4	D4 Alm-lindeskog	Alm-lindeskog	LR
D4a	D4a Østlig utf	Østlig utforming	LR
D4b	D4b Nordlig utf	Nordlig utforming	LR
D4c	D4c Vestlig utf	Vestlig utforming	LR
D5	D5 Gråor-almeskog		
D6	D6 Or-askeskog	Or-askeskog	VU
D6a	D6a Or-ask-utf	Or-ask-utforming	VU
D6b	D6b Svartor-ask-utf	Svartor-ask-utforming	VU
D7		Lavurt-bøkeskog	VU
E	E Sumpkratt- og sumpskogvegetasjon		
E1	E1 Fattig sumpskog		
E1a	E1a Vanlig utf		
E1b	E1b Svartor-utf		
E2	E2 Lavland-viersump		
E2a	E2a Gråselje-urt-utf	Gråseljeutforming (av E2d)	VU
E2b	E2b Gråselje-høystarr-utf	Gråselje-høystarr-utforming av (E2d)	VU
E2c	E2c Trollhegg-ørevier-utf		
E2d		Gråseljekratt	VU
E3	E3 Gråor-bjørk-viersumpskog og -kratt		
E3a	E3a Gråor-istervier-utf		

E3b	E3b Svartvier-grønnvier-utf		
E3c	E3c Gråvier-utf		
E4	E4 Rik sumpskog	Rik sumpskog	EN
E4a		Snelle-ask-utforming	EN
E4b		Slakkstarr-svartor-utforming	EN
E5	E5 Varmekjær kildeløvskog		
E5a	E5a Snelle-ask-utf		
E5b	E5b Slakkstarr-svartor-utf		
E6	E6 Svartor-strandskog		
F	F Rasmark-, berg- og kantvegetasjon		
F1	F1 Rasmark		
F1a	F1a Tørr gras-urt-utf		
F1b	F1b Fuktig gras-urt-utf		
F1c	F1c Etasjemose-utf		
F1d	F1d Heigråmose-utf		
F1e		Rik rasmarkvegetasjon	LR
F2	F2 Bergsprekk og bergvegg	Bergvegg og bergsprekk	LC
F2a	F2a Havburkne-utf	Havburkne-hjortetunge-utforming	LR
F2b	F2b Basefattig utf		
F2c	F2c Baserik utf		
F2d		Hinnebregne-utforming	LR
F3	F3 Bergknaus og bergflate	Bergknaus (tørrberg)	VU
F3a	F3a Trefingersildre-markmalurt-utf		
F3b	F3b Bakkemynte-hvitbergknapp-utf		
F3c	F3c Knavel-småbergknapp-utf	Knavel-småbergknapp-utforming	LR
F3d	F3d Kystbergknapp-dvergsmyle-utf	Kystbergknapp-dvergsmyle-utforming	LR
F3e		Nyresildreutforming	EN
F3f		Oslofjordutforming	EN
F4	F4 Urterik kant	Urterik kant	VU-EN
F4a	F4a Blodstorkenebb-utf	Blodstorkenebb-utforming	EN
F4b	F4b Skogkløver-utf	Skogkløver-utforming	VU
F5	F5 Kantkratt		
F5a	F5a Anonym-utf		
F5b	F5b Slåpetorn-hagtorn-utf	Slåpetorn-hagtorn-utforming	VU
F5c	F5c Bjørnebær-utf	Bjørnebærkratt	VU
F5d	F5d Einer-rose-utf	Rikt einer-rosekratt	VU
F5e	F5e Tindved-utf	Tindvedkratt	VU
F5f	F5f Rynkerose-utf		
F5g		Rikt kantkratt	VU
F6	F6 Ultrabasisk og tungmetallforgiftet mark	Ultrabasisk og tungmetallrik mark	LC-VU
F6a	F6a Ultrabasisk utf		
F6b	F6b Kopper-utf		
G	G Kulturbetinget engvegetasjon		
G1	G1 Fuktig fattigeng		
G10	G10 Hestehavre-eng	Hestehavre-dunhavreeng (frisk rikeng)	EN
G11	G11 Vekselfuktig, baserik eng	Blåstarr-engstarreng (vekselfuktig rikeng)	EN
G12	G12 Våt/fuktig, middels næringsrik eng		
G12a	G12a Bekkeblom-utf	Soleihoveng	VU-EN
G12b	G12b Engkarse-krypsoleie-utf		
G12c	G12c Mjødurt-utf		
G13	G13 Frisk, næringsrik natureng	Skogstorkenebb-ballblomeng	

		(frisk, næringsrik eng)	VU
G14	G14 Frisk, næringsrik gammeleng		
G15		Frisk fattigeng - jordnøtteng m.m. på Vestlandet	EN
G15a		Jordnøtteng, kystmaureutforming	CR
G15b		Jordnøtteng, griseøreutforming	EN
G15c		Jordnøtteng, prestekrageutforming	EN
G15d		Jordnøtteng, kamgrasutforming	CR
G15e		Marikåpe-rødknapp-utforming	CR
G16		Lavurteng (tørr rikeng i lavlandet)	EN
G16a		Boreal slåtteeng (flekkgrisøreeng)	EN
G16b		Knoppurteng	CR
G16c		Knollmjødurteng	CR
G17		Kontinental tørreng	CR
G18		Utforminger av soleihoveng (G12a) med rik vegetasjon	EN
G19		Løveng	CR
G20		Hagemark	VU
G21		Beiteskog	VU
G22		Høstingsskog	EN
G1a	G1a Heisiv-utf		
G1b	G1b Knappsiv-lyssiv-utf		
G1c	G1c Oseanisk finnskjegg-utf		
G1d	G1d Storfrytle-utf		
G2	G2 Blåtopp-eng	Blåtopp-blåknappeng (vekselfuktig fattigeng)	VU
G2a		Utforminger med sjeldne arter (bl.a. Klokkesøte)	EN
G3	G3 Sølvbunke-eng		
G4	G4 Frisk fattigeng		
G4a	G4a Vanlig utf		
G4b	G4b Jordnøtt-utf		
G4c	G4c Fjelltimotei-seterrapp-utf		
G5	G5 Finnskjegg-eng/sauesvingel-eng		
G5a	G5a Finnskjegg-stivstarr-utf		
G5b	G5b Finnskjegg-fjellmarikåpe-utf		
G5c	G5c Sauesvingel-utf		
G6	G6 Tørr, meget baserik eng i lavlandet		
G7	G7 Frisk/tørr middels baserik eng i lavl		
G7a	G7a Engtjæreblom-utf	Tjæreblomeng (Tørr middels rik eng i lavlandet)	EN-CR
G7b	G7b Dunhavre-dunkjempe-utf	Dunhavreeng (utforming av G16)	EN
G8	G8 Frisk/tørr middels baserik eng	Flekkmure-sauesvingeleng	VU
G9	G9 Frisk/tørr middels baserik eng	Frisk/tørr middels rik eng i nordøst	EN-CR
G9a	G9a Finnmarksfrøstjerne-utf	Finnmarksfrøstjerneeng	EN
G9b	G9b Silkenellik-utf	Silkenellikeng	CR
H	H Kystlyngheivegetasjon	Kystlynghei	EN
H1	H1 Tørr lynghei	Tørrhei	EN
H1a	H1a Røsslyng-utf		
H1b	H1b Purpurlyng-utf	Purpurlynghei	EN
H1c	H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull-utf		

H1d	H1d Røsslyng-krekling-lav-utf		
H1e	H1e Røsslyng-heigråmose-lav-utf		
H2	H2 Tørr gras-urterik hei		
H2a	H2a Fattig utf		
H2b	H2b Rikere utf	Rikhei	EN
H2c	H2c Purpurlyng-utf		
H3	H3 Fuktig lynghei		
H3a	H3a Røsslyng-blokkebær-utf		
H3b	H3b Røsslyng-purpurlyng-utf		
H3c	H3c Klokkelyng-rome-bjønnskjegg-utf		
H3d	H3d Klokkelyng-rome-heigråmose-utf		
H3e	H3e Pors-rome-blåtopp-utf		
H3f	H3f Bjønnskjegg-utf		
H3g	H3g Blåtopp-utf		
H3h	H3h Kornstarr-utf		
H3i	H3i Pyttlav-utf		
H4	H4 Røsslyng-bjønnkamhei		
H5	H5 Kystfjellhei		
H6a		Purpurlynghei	EN
I	I Kulturmarksvegetasjon		
I1	I1 Urban, termofil ugrasvegetasjon		
I2	I2 Vegetasjon på vegkanter/skrotemark	Artsrik veikant	EN
I2a	I2a Hønsegras-jordrøyk-utf		
I2b	I2b Burot-utf		
I2c	I2c Tørrbakke-utf		
I2d	I2d Én-arts-utf		
I2e	I2e Gras-utf		
I3	I3 Tråkk-vegetasjon		
I3a	I3a Lavland-utf		
I3b	I3b Seter-utf		
I3c	I3c Fukt-utf		
I4	I4 Ugrasvegetasjon på dyrket mark		
I4a	I4a Ugrasveg		
I4b	I4b Ugrasveg		
I4c	I4c Åkerkanter		
I5	I5 Sterkt gjødslet vegetasjon		
I5a	I5a Vassarve-gjetertaske-utf		
I5b	I5b Krypsoleie-markrapp-utf		
I5c	I5c Stornesle-utf		
I5d	I5d Engmarikåpe-utf		
I5e	I5e Tunsaltgras-utf		
I6	I6 Hugstfelt- og brannfelt-vegetasjon		
I6a	I6a Fattig utf		
I6b	I6b Rik, tørr utf		
I6c	I6c Rik, frisk utf		
I7	I7 Plantefelt		
J	J Ombrotrof myrvegetasjon		
J1	J1 Tre-/skogbevokst ombrotrof myr		
J2	J2 Ombrotrof tuemyr		
J2a	J2a Røsslyng-rusttorvmose-utf		
J2b	J2b Dvergbjørk-rusttorvmose-utf		

J2c	J2c Kysttorvmose-heigråmose-utf		
J2d	J2d Rypebær-heigråmose-utf		
J3	J3 Ombrotrof fastmattemyr		
J3a	J3a Torvull-rødtorvmose-utf		
J3b	J3b Torvull-kjøttorvmose-utf		
J3c	J3c Bjønnskjegg-stivtorvmose-utf		
J4	J4 Ombrotrof mykmatte-løsbunnmyr		
J4a	J4a Hvitmyrak-vasstorvmose-utf		
J4b	J4b Stivtorvmose-bjørnetorvmose-utf		
J4c	J4c Løsbunn/gjøl-utf		
K	K Fattigmyrvegetasjon		
K1	K1 Skog-/krattbevokst fattigmyr		
K1a	K1a Skogmyr-utf		
K1b	K1b Granstarr-utf		
K1c	K1c Pors-utf		
K1d	K1d Vier-utf		
K2	K2 Fattig tuemyr		
K2a	K2a Røsslyng-dvergbjørk-utf		
K2b	K2b Røsslyng-kysthei-utf		
K3	K3 Fattig fastmattemyr		
K3a	K3a Klokkelyng-rome-utf		
K3b	K3b Rundstarr-utf		
K4	K4 Fattig mykmatte/løsbunnmyr		
K4a	K4a Mykmatte-utf		
K4b	K4b Løsbunn-utf		
K4c	K4c Høystarr-utf		
L	L Intermediær myrvegetasjon		
L1	L1 Skog-/krattbevokst intermediær myr		
L1a	L1a Skog-utf		
L1b	L1b Kratt-utf		
L2	L2 Intermediær fastmattemyr		
L2a		Intermediær fastmattemyr i lavlandet (utforming av LM2)	VU
L3	L3 Intermediær mykmatte/løsbunnmyr		
L3a	L3a Mykmatte-utf		
L3b	L3b Løsbunn-utf		
L3c		Intermediær mykmatte og løsbunn i lavlandet (utforming av LM2)	VU-EN
L4	L4 Høystarrmyr		
L4a	L4a Flaskestarr-trådstarr-utf		
L4b	L4b Kvasstarr-utf		
L4c	L4c Nordlandsstarr-utf		
M	M Rikmyrvegetasjon		
M1	M1 Skog-/krattbevokst rikmyr		
M1a	M1a Or-pors-utf		
M1b	M1b Myrtevier-sotstarr-utf		
M2	M2 Middelsrik fastmattemyr		
M2a		Middelsrik fastmattemyr i lavlandet (utforming av LM2)	VU
M3	M3 Ekstremrik fastmattemyr		
M3a	M3a Brunskjene-nebbstarr-utf		

M3b	M3b Sotstarr-blankstarr-utf		
M3c		Ekstremrik fastmattemyr i lavlandet (utforming av LM2)	EN-CR
M3d		Ekstremrik myr i høyereliggende strøk	
M3e		Noen utforminger av M3d	VU
M4	M4 Rik mykmatte/løsbunnmyr		
M4a	M4a Mykmatte-utf		
M4b	M4b Løsbunn-utf		
M4c		Rik mykmatte/løsbunn-myr i lavlandet (utforming av LM2)	VU-EN
LM1		Rik (inkl. intermediær) skog-/krattbevokst myr	VU
LM1a		Skogbevokst rikmyr i lavlandet	EN-CR
LM1b		Skog-/krattbevokst rikmyr i høyereliggende strøk	LR-VU
LM2		Åpen intermediær myr og rikmyr i lavlandet	
VU			
JKLM1		Høymyr med kantskog og lagg	EN
JKLM2		Palsmyr	EN
JKLM2a		Palsmyr i Sør-Norge	CR
JK		Terrengdekkende myr og annen oseanisk nedbørsmyr	EN
N	N Kilde- og sigvegetasjon		
N1	N1 Fattigkilde		
N1a	N1a Skartorvmose-utf		
N1b	N1b Kildetvebladmose-utf		
N1c	N1c Kildemose-kaldnikke-utf		
N1d	N1d Karse-kildeurt-utf		
N2	N2 Rikkilde		
N2a	N2a Gulsildre-utf		
N2b	N2b Tuffmose-utf		
N2c	N2c Maigull-utf		
N2d	N2d Gulull-myrsildre-utf		
N3	N3 Sig-vegetasjon		
N4		Lavlandskilde	EN
O	O Vannkantvegetasjon		
O1	O1 Kortskudd-strand		
O1a	O1a Fattig utf		
O1b	O1b Rik utf	Rik kortskuddstrand	EN
O2	O2 Ferskvann-driftvoll		
O3	O3 Elvesnelle-starr-sump		
O3a	O3a Elvesnelle-utf		
O3b	O3b Flaskestarr-utf		
O3c	O3c Nordlandstarr-utf		
O3d	O3d Stolpestarr-utf		
O3e	O3e Sennegras-utf		
O3f	O3f Sivaks-utf		
O3g	O3g Gras-utf		
O4	O4 Rikstarr-sump	Rikstarrsump	EN
O5	O5 Takrør-sivaks-sump		
O5a	O5a Fattig takrør-utf		

O5b	O5b Rik takrør-utf		
O5c	O5c Dunkjevle-utf		
O5d	O5d Sjøsivaks-utf		
O5e	O5e Piggknopp-utf		
P	P Vannvegetasjon		
P1	P1 Langskuddvegetasjon		
P1a	P1a Tusenblad-tjønnaks-utf		
P1b	P1b Kalkrik tjønnaks-utf	Rik langskuddvegetasjon	EN
P2	P2 Flytebladvegetasjon		
P2a	P2a Flotgras-utf		
P2b	P2b Nøkkerose-utf		
P2c	P2c Vanlig tjønnaks-utf		
P3	P3 Krypsiv-vegetasjon		
P4	P4 Kortskudd-vegetasjon i vann		
P4a	P4a Stivt brasmegras-utf		
P4b	P4b Botnegras-tjønngras-utf		
P4c	P4c Mykt brasmegras-utf		
P5	P5 Kransalge-sjøbunn	Kransalge-sjøbunn	EN
P5a	P5a Taggkrans-utf	Taggkrans-utforming	EN
P5b	P5b Bustkrans-piggkrans-utf	Bustkrans-piggkrans-utforming	EN
P5c	P5c Vanlig kransalge-utf	Vanlig kransalge-utforming	EN
P6	P6 Mose-sjøbunn		
P6a	P6a Elvemose-utf		
P6b	P6b Horntorvmose-utf		
P6c	P6c Nøkkemose-utf		
P6d	P6d Makkmose-tjønnmose-utf		
P6e		Elvemosevegetasjon på Sørlandet og Vestlandet	EN
Q	Q Elveør-pionervegetasjon		
Q1	Q1 Mose- og lavør		
Q1a	Q1a Levermose-utf		
Q1b	Q1b Nikkemose-kildemose-utf		
Q1c	Q1c Sandgråmose-utf		
Q1d	Q1d Sandgråmose-lav-utf		
Q2	Q2 Urte- og grasør		
Q2a	Q2a Lavland-utf		
Q2b	Q2b Fjell-utf		
Q2c	Q2c Sibirturt-tanatimian-utf	Pioner-ør i Finnmark	VU
Q2d	Q2d Fuktutforming i lavlandet, fattig		
Q2e	Q2e Fuktutforming i lavlandet, rik		
Q2f	Q2f Fuktutforming i fjellet		
Q3	Q3 Elveørkratt	Elveørkratt	VU
	Q3a Klåvedutforming	Klåvedkratt	VU
Q3b	Q3b Tindved-utf		
Q3c	Q3c Gråor-bjørk-vier-utf		
Q3d	Q3d Vier-utf		
Q3e	Q3e Duggpil-utf	Duggpilkratt	VU
Q3f	Q3f Mandelpil-utf	Mandelpilkratt	VU
Q3g	Q3g Hvitpil x skjørpil-utf	Grønnvierkratt	VU
Q4	Q4 Fosse-eng	Fosse-eng	VU
Q4a	Q4a Mose-utf		

Q4b	Q4b Lavurt-utf		
Q4c	Q4c Høystaude-utf		
Q5		Pioner-ør	VU
Q5a		Pioner-ør i BN-MB i Sør-Norge	VU
Q5b		Pioner-ør i baserike områder i MB-LA	VU
R	R Rabbevegetasjon		
R1	R1 Greplyng-lav/moserabb		
R1a	R1a Greplyng-fjellpryd-utf		
R1b	R1b Lav-utf		
R1c	R1c Heigråmose-stivstarr-utf		
R1d	R1d Mjølbær-utf		
R1e	R1e Blokkebær-utf		
R2	R2 Dvergbjørk-kreklingrabb		
R2a	R2a Hvitkrull-utf		
R2b	R2b Reinlav-utf		
R2c	R2c Moserik utf		
R3	R3 Reinrose-gras-lavrabb		
R3a	R3a Bergstarr-sauesvingel-rabbetust-utf		
R3b	R3b Bergstarr-geitsvingel-utf		
R3c	R3c Reinrose-utf		
R3d	R3d Vier-utf		
R4	R4 Reinrose-kantlyng-moserabb		
R4a	R4a Reinrose-mose-utf		
R4b	R4b Kantlyng-utf		
R5	R5 Grasrabb		
R5a	R5a Rabbesiv-utf		
R5b	R5b Fattig sauesvingel-utf		
R5c	R5c Rik sauesvingel-utf		
R5d	R5d Fuktig sauesvingel-utf		
R5e	R5e Stivstarr-utf		
R6	R6 Frytle-grasmark		
R6a	R6a Mykrapp-frytle-lav-utf		
R6b	R6b Fattig gras-frytle-mose-utf		
R6c	R6c Rik gras-frytle-mose-utf		
R7	R7 Epilittisk lav-vegetasjon		
R7a	R7a Kartlav-utf		
R7b	R7b Navlelav-utf		
R7c	R7c Bladlav-dvergbusklav-utf		
R7d	R7d Rødberglav-dugglav-utf		
R7e	R7e Grynragg-utf		
R7f	R7f Acarospora-utf		
R7g	R7g Lærlav-utf		
R8	R8 Fuglegjødslet vegetasjon i fjellet		
S	S Lesidevegetasjon		
S1	S1 Alpin røsslynghei		
S1a	S1a Tørr utf		
S1b	S1b Humid utf		
S2	S2 Einer-dvergbjørkhei		
S2a	S2a Fattig utf		
S2b	S2b Rik utf		
S3	S3 Blåbær-blålynghei og kreklinghei		

S3a	S3a Tørr utf		
S3b	S3b Humid utf		
S4	S4 Flekkmure-harerugeng		
S5	S5 Alpin bregne-eng		
S5a	S5a Bregne-blåbær-utf		
S5b	S5b Bregne-gras-utf		
S5c	S5c Bregne-høystaude-utf		
S6	S6 Fattig høystaude-eng og -kratt		
S6a	S6a Fattig utf		
S6b	S6b Urterik utf		
S7	S7 Rik høystaude-eng og -kratt		
S7a	S7a Skogstorkenebb-ballblom-utf		
S7b	S7b Tyrihjelm-hvitsoleie-utf		
S7c	S7c Sølvbunke-marikåpe-utf		
T	T Snøleievegetasjon		
T1	T1 Grassnøleie		
T10	T10 Bregnesnøleie		
T10a	T10a Fjellburkne-utf		
T10b	T10b Hestespreng-utf		
T1a	T1a Finnskjegg-utf		
T1b	T1b Smyle-fjellgulaks-utf		
T1c	T1c Stivstarr-utf		
T1d	T1d Blålyng-rabbesiv-utf		
T1e	T1e Rabbesiv-utf		
T1f	T1f Snøskjerpe-utf		
T2	T2 Fattig engsnøleie		
T2a	T2a Fjellsoleie-fjellgulaks-utf		
T2b	T2b Kildemarikåpe-utf		
T3	T3 Rikt engsnøleie		
T3a	T3a Ballblom-utf		
T3b	T3b Fjellsoleie-fjellrapp-utf		
T3c	T3c Fjellpestrot-utf		
T4	T4 Musøre-snøleie		
T4a	T4a Musøre-utf		
T4b	T4b Issoleie-utf		
T4c	T4c Frytle-utf		
T5	T5 Fattig mosesnøleie		
T5a	T5a Snøbinnemose-snøfrostmose-utf		
T5b	T5b Krypsnømose-utf		
T5c	T5c Sotmose-utf		
T5d	T5d Rødknoppnikke-utf		
T6	T6 Rynkevier-polarvier-snøleie		
T6a	T6a Rynkevier-utf		
T6b	T6b Polarvier-utf		
T7	T7 Rikt mosesnøleie		
T8	T8 Fattig våtsnøleie		
T8a	T8a Stjernesildre-fjellsyre-utf		
T8b	T8b Fjellbunke-rypestarr-utf		
T8c	T8c Jøkelstarr-utf		
T8d	T8d Snøull-utf		
T9	T9 Rikt våtsnøleie	Rikt våtsnøleie	VU

T9a	T9a Sildre-snøarve-utf		
T9b	T9b Snøsoleie-polarsoleie-utf		
T9c	T9c Snøgras-utf		
U	U Undervanns-, strandeng- og strandsumpv		
U1	U1 Ålegras/alge-undervannseng	Ålegras-undervannseng	VU
U2	U2 Havgras/tjønnaks-undervannseng	Brakkvann-undervannseng og -forstrand	VU
U2a	U2a Havgras-utf		
U2b	U2b Vasskrans-utf	Vasskrans-utforming	VU
U2c	U2c Havfrugras-utf	Havfruegrasutforming	CR
U2d	U2d Tjønnaks-utf		
U2e	U2e Hesterumpe-utf		
U2f	U2f Kransalge-utf	Kransalge-utforming	VU
U2g	U2g Dvergålegras-utf	Dvergålegrasutforming	CR
U2h	U2h Nål-/dvergsivaks-utf		
U2i	U2i Vasshår-firling-evjebrodd-utf		
U2j		Skruehavgras-utforming	VU
U2k		Busttjønnaksutforming	VU
U2l		Kors-/brakkhesterumpe-utforming	VU
U2m		Kortskuddplante-undervannseng/ forstrandutforming	EN-CR
U3	U3 Salin og brakk forstrand/panne		
U3a	U3a Salturt-utf		
U3b	U3b Saftmelde-utf		
U3c	U3c Bendel-utf		
U3d	U3d Strandstjerne-utf		
U3e	U3e Sauløk-utf		
U4	U4 Nedre og midtre salteng		
U4a	U4a Fjæresaltgras-utf		
U4b	U4b Teppesaltgras-utf		
U4c	U4c Ishavsstarr-utf		
U4d	U4d Ishavsstarr/ishavsstjerneblom-utf		
U5	U5 Øvre salteng		
U5a	U5a Saltsiv-utf		
U5b	U5b Rødsvingel-utf		
U5c	U5c Rødsvingel-fjærekoll-tiriltunge-utf		
U5d	U5d Rødsvingel-grusstarr-utf		
U5e	U5e Grusstarr-utf		
U5f	U5f Rødsvingel-finnmarksnøkleblom-utf	Rødsvingel-finnmarksnøkleblom-utforming (av U12)	VU
U6	U6 Grusstrand og brakk grus/sand-forstrand		
U6a	U6a Taresaltgras-utf		
U6b	U6b Fjordskjørbuksurt-utf		
U7	U7 Brakkvannseng		
U7a	U7a Fjæresivaks-utf		
U7b	U7b Fjærestarr-utf		
U7c	U7c Blandet starr-utf		
U7d	U7d Pølstarr-utf		
U7e	U7e Rustsivaks-utf		
U8	U8 Brakkvannssump		
U8a	U8a Pollsivaks-utf		
U8b	U8b Havsivaks-utf		

U8c	U8c Havstarr-utf		
U8d	U8d Takrør-utf		
U8e	U8e Strandrør-utf		
U8f	U8f Kjempesøtgras-utf		
U9	U9 Sumpstrand		
U9a	U9a Mjødurt-utf		
U9b	U9b Smårørkvein/sandsiv-utf		
U9c	U9c Myr-utf	Strandmyr (av U14)	VU
U10		Havstrandeng og havstrandsump generelt	LC
U11		Strandeng-forstrand/panne	VU
U11a		Havbendel-utforming av salin forstrand	VU
U11b		Kvitsjøsalturt-saltpanne	VU
U12		Salteng (U4 og U5 - i større deler av Sør-Norge	
U12a		Saltsiveng, sørøstlig utformig	EN
U12b		Rødsvingel-grisstarreng, grusstarrutforming	VU
U12c		Rødsvingel-grusstarreng, finnmarks-saltgras-utforming	VU
U13		Brakkvannseng i større deler av Sør-Norge	VU
U13a		Brakkvannseng, sørlig utforming	CR
U14		Brakkvannssump/sumpstrand	LC-VU
V	V Ustabil drift- og sandstrandvegetasjon		
V1	V1 Ettårig melde-tangvoll	Ettårig driftvoll	LC
V1a	V1a Sørlig strandmelde-utf		
V1b	V1b Nordlig strandmelde-utf		
V1c	V1c Tangmelde-utf		
V1d	V1d Ishavsmelde/kolamelde-utf		
V1e	V1e Smånesle-utf		
V1f	V1f Saftstjerneblom/strandbalderbrå-utf		
V1g		Ettårig driftvoll - sørøstlig utforming	EN
V1h		Ettårig driftvoll - nordøstlig utforming	VU
V2	V2 Flerårig gras/urte-tangvoll	Flerårig driftvoll	LC-VU
V2a	V2a Lavurt-utf		
V2b	V2b Høyurt-utf		
V2c	V2c Gras-utf		
V2d		Sør-østlig utforming	VU
V2e		Strandreverumpe-utforming	VU
V2f		Nørdøstlig utforming	VU
V3	V3 Ferskvannspåvirket driftvoll	Ferskvannspåvirket driftvoll	VU
V4	V4 Driftinfluert sand-forstrand	Driftforstrand på sand	LC
V4a	V4a Strandreddik-utf		
V4b	V4b Sandslirekne-utf		
V4c	V4c Sodaurt-utf	Sodaurt-strandtorn-utforming	EN
V4d	V4d Sølvmelde-utf	Sølvmeldeutforming	VU
V5	V5 Driftinfluert grus/stein-strand	Driftstrand på grus/stein	LC
V5a	V5a Strandkvann-utf		
V5b	V5b Strandkål-utf		
V5c	V5c Østersurt-utf		
V5d		Sørlig utforming	VU
V6	V6 Fordyne	Fordyne	LC-VU
V6a	V6a Strandkveke-utf	Strandkveke-utforming	VU

V6b	V6b Strandrug-utf		
V6c	V6c Strandarve-utf		
V7	V7 Primærdyne	Primærdyne	VU
V7a	V7a Marehalm-utf	Marehalm-utforming	VU
V7b	V7b Strandrug-utf		
V7c	V7c Strandrug-strandbelg-utf		
V7d	V7d Sandvier-utf	Sandvierutforming	VU
V7e		Silkenellik-tanatimian-utforming	EN
V8		Driftstrand- og driftforstrandvegetasjon generelt	LC
W	W Etablert sanddynevegetasjon		
W1	W1 Svingel-dyne		
W2	W2 Dyneeng og dynehei		
W2a	W2a Friskeng-utf		
W2b	W2b Tørreng-utf		
W2c	W2c Reinrose-utf	Reinrose-utforming (av W5)	VU
W2d	W2d Lyng-utf		
W3	W3 Erodert sanddyne		
W3a	W3a Sandskjegg-utf		
W3b	W3b Buestarr-utf		
W3c	W3c Rødsildre/rabbetust-utf		
W4	W4 Dynetrau		
W4a	W4a Siv-utf		
W4b	W4b Takrør/smårørkvein-utf		
W4c	W4c Vier-utf		
W5		Etablert sanddyne	VU
W5a		Sørlig eng/hei-utforming	VU
W5b		Nordøstlig utforming	VU
VW		Sanddyner generelt	VU
X	X Strandberg og kystnær, fuglegjødsl		
X1	X1 Strandberg		
X1a	X1a Fattig utf		
X1b	X1b Rik utf	Rikt strandberg	VU
X2	X2 Fuglegjødslet vegetasjon		
X2a	X2a Lav-utf		
X2b	X2b Gras/urt-utf		

Vedlegg 8
Ord og uttrykk

De fleste definisjonene på naturfaglige uttrykk er hentet fra Moen, A. 1998. Nasjonalatlas Norge: Vegetasjon)

Alpin Betegnelse på noe (f.eks. art, vegetasjonstype, areal) som har med fjellet å gjøre. Alpine vegetasjonssoner (-belter) ligger over den alpine skoggrensen. Det skilles mellom lavalpin, mellomalpin og høyalpin vegetasjonssone.
Art En gruppe av individer som har genmasse og vesentlige kjennetegn felles, og som er skilt fra andre ved morfologiske og/eller reproduksjonsmessige forhold. Innen de fleste arter kan individene få fruktbart avkom sammen.
Bakkemyr Jordvannmyr med tydelig helling (mer enn 3°).
Bestand En gruppe individer av samme art som lever innenfor et avgrenset område og som har mulighet for å få avkom med hverandre.
Biologisk mangfold (biodiversitet) Mangfoldet av livsformer, de økologiske funksjonene disse har, og den genetiske variasjonen de inneholder
Biotop Det området hvor en bestemt dyre- eller planteart får tilfredsstilt sine livsvilkår; skjul, næring, vann.
Boreal Som er nordlig. Betegnelse på hovedsone av vegetasjon som ofte kalles barskogsone. Deles videre i: sørboreal, mellomboreal og nordboreal. Brukes også som betegnelse på en tidsperiode etter siste istid, ca. 9000-8000 år før nåtid.
Boreonemoral (edellauv- og barskogsone) Betegnelse på vegetasjonssone som danner overgang mellom de boreale og de nemorale sonene.
Datum Projeksjon Hvilken metode som er benyttet for avbildningen av ellipsoiden (jordoverflaten) i planet (kartet).
Koordinatsystem Til enhver projeksjon finnes et referansesystem for å angi posisjoner, - et koordinatsystem.
Datum Parametre som definerer ellipsoiden, og et referansepunkt på ellipsoiden.
Digitalisering 4 metoder for etablering av digitale kartdata:
1. Borddigitalisering av eksisterende strekkart (manuskart)
2. Skanning av eksisterende strekkart
3. Manuell innlegging av innmålte og beregnede koordinater
4. Overføring fra eksisterende datakilder

Manuell digitalisering (pkt. 1) er basert på bruk av digitaliseringsbord. Dette produserer interne bordkoordinater. For å koble bordkoordinatene til terrenget må det registreres en del punkter i kartet med kjente terrengkoordinater.
På bakgrunn av registrerte bordkoordinater og kjente terrengkoordinater transformeres bordkoordinatene til terrengkoordinater.
Edellauvskog Lauvskog med sterkt innslag av varmekrevende, bredbladete løvtrær: spisslønn, svartor, hassel, bøk, ask, eik, lind og alm (*Acer platanoides, Alnus glutinosa, Corylus avellana, Fagus sylvatica, Fraxinus excelsior, Quercusspp., Tilia cordata, Ulmus glabra*).
Egenskapsdatabase En database er en samling med opplysninger som er systematisert på en slik måte at opplysningene kan gjenfinnes. Formålet med en database er at det er et sted hvor data kan lagres slik at man på et senere tidspunkt kan gjenfinne og anvende den lagrede opplysning. Egenskapsdatabase er i denne sammenheng en database som inneholder opplysninger knyttet til et kartfestet objekt og er koblet til denne med en koblingsnøkkel.
Endemisk (stedegen) En art (og taksoner i vid oppfatning) som bare forekommer innen et begrenset område.
Eng Et landområde med vegetasjon der feltsjiktet vanligvis er artsrikt og dominert av bredbladete og saftige urter og gras, mens lyng og lav utgjør lite. Bunnsjiktet dekker ofte lite, men kan være artsrikt. Har vanligvis brunjord med mold. Engserien er en av fire vegetasjonsserier

Epifytt Plante som lever/vokser på en annen plante uten å snylte.
Fastmatte Myrparti med sammenhengende vegetasjonsdekke som er fast å gå på.
Fattig vegetasjon Vegetasjon som mangler basekrevende arter; finnes på basefattig jord.
Fauna Dyrelivet som finnes innen et bestemt område, for eksempel Norges fauna.
Feltsjikt Vegetasjonssjikt av urter og gras, og forvedete arter som er lavere enn 30 cm.
Flora Planteartene som finnes innen et bestemt område, for eksempel Norges flora, Nordmyras flora.
Gadd Stående død ved.
GIS EDB-systemer som fungerer som hjelpemiddel for ekstraksjon av geografisk informasjon fra geografiske data. Geografiske data er opplysninger om egenskaper og relasjoner til objekter som er entydig geografisk stedfestet.
Hagemark Lysåpen, tresatt kulturlandskapstype. Tradisjonelt brukt til beite og høsting av lauvvirke fra tre.
Hei Et landområde med vegetasjon der feltsjiktet er dominert av lyng og stive gras med smale blad, bunnsjiktet av moser og lav. Vanligvis med podsoljord. Heiserien er en av fire vegetasjonsserier. Kystlynghei er åpen hei langs den ytre kysten skapt av avskoging, lyngsviing, beite av husdyr og annen menneskelig aktivitet.
Humus Sterkt nedbrutt organisk materiale i jordsmonnet.
Høgmyr Nedbørmyr som er tydelig hvelvet ved at det er bygd opp en kuppel av torv. Etter formen på kuppelen og strukturen på overflaten skilles det mellom flere typer; konsentrisk høgmyr har konveks, symmetrisk form med strukturene ordnet som ringer på overflaten; eksentrisk høgmyr har høyeste punktet liggende nærene myrkanten og strukturer som er halvsirkelformete eller parallelle.
Høgstaudevegetasjon Vegetasjonstype der feltsjiktet er dominert av høye (ofte mannshøye), flerårige urter og gras; med eller uten tre- og busksjikt. På næringsrik jord, med god vanntilførsel, gjerne sigevann.
Indikatorart Art med kjente (vanligvis snevre) toleransegrenser for en bestemt miljøfaktor. Indikatorartene brukes bl.a. for å skille vegetasjonstypene.
Jordvannsmyr (minerotrof myr) Myr som får tilført næring fra vann som har vært i kontakt med mineraljorda, dvs. fra minerogent grunnvann.
Karakteristisk art En art som er klart vanligere i én vegetasjonstype enn i andre; svakere enn karakterart.
Karplante Planter med karsystem (årer) til å lede plantevæske. Omfatter blomsterplanter og karsporeplanter (kråkefotplanter, sneller, bregner m.fl.).
Kontinuitet Brukes om naturtyper der viktige økologiske prosesser har foregått over lang tid. For skog vil dette bety områder med flersjiktet skog og mye død ved, og for kulturlandskap områder med kontinuitet i drift og skjøtsel.
Kryptogam Sporeplanter, fellesbetegnelse på moser, lav, sopp og alger.
Kulturbeite Beitemark som blir ryddet, gjødslet og stelt.
Læger Liggende død ved i ulike nedbrytningfaser.
Løsbunn Myrparti som mangler sammenhengende vegetasjonsdekke, og der torv er synlig. Grunnvannet står som regel høgt, og områdene har dårlig bæreevne.
Minerotrof myr (se jordvannsmyr).
Mykmatte Myrparti med sammenhengende vegetasjonsdekke der mosene dominerer, og der tråkk gir langvarige spor.
Naturtype En ensartet, avgrenset enhet i naturen som omfatter plante- og dyreliv og miljøfaktorer.
Nedbørsmyr (ombrotrof myr) Brukes om myrdeler som bare får tilført næring fra nedbøren.
Nemoral Betegnelse på en vegetasjonssone som går på tvers over kontinentene på den nordlige halvkule. Sonen kalles også temperert løvskogssone. Karakteriseres av eikeskoger og annen edelløvskog i Norge.
Nøkkelart Art som spiller en sentral rolle i et økosystem ved at den påvirker viktige økologiske prosesser, eller ved at den har betydning for mange andre arter og dermed er viktig for økosystemets funksjon.
Ombrotrof myr (se nedbørsmyr)
Palsmyr Myr med veksling mellom palser og flate myrpartier. Palser er torvhauger med en kjerne av is som ikke smelter ut.
Polygonisering Et polygon er en flate omgitt av en ytterring. Flater beskrives med en avgrensningslinje som starter og slutter i samme punkt. Polygonisering er prosessen der linjer knyttes sammen i knutepunkt og lukkes til en flate.
Ved behandling av digitale kart må man vite hvilket koordinatsystem og datum koordinatene refererer seg til.
Et punkt har forskjellige koordinater i UTM sone

32, med henholdsvis ED50 og EUREF89/WGS84 som datum.

Seminaturlig naturtype/vegetasjon Naturtype/vegetasjon som er påvirket, men ikke skapt, av menneskelig aktivitet, og som ved opphør av påvirkning går i retning av naturlig vegetasjon.

Skjøtsel Aktive tiltak på økologisk grunnlag som gjennomføres for å opprettholde og/eller utvikle en ønsket kulturtilstand i et område.

Skog Et område med mer enn 10 trær der dekningen av trekronene sett ovenfra er større enn 10 %. Det finnes mange andre definisjoner som er i vanlig bruk.

Snøleie Et område i fjellet der snøen ligger lenge utover sommeren, og der vegetasjonen er tilpasset kort vekstsesong.

Solitær Enslig, som ikke lever i samfunn, eks. tre/busk som står for seg selv.

Stedegen Som bare forekommer innefor et avgrenset geografisk område.

Strengmyr Myr med regelmessig veksling mellom langstrakte, tørre myrpartier (strenger) og fuktige partier av jordvannsmyr. Strukturene er orientert på tvers av hellingsretningen. Strengblandingsmyr har strenger av nedbørsmyr.

Suksesjon En langsiktig endring i naturen skapt av endringer i artssammensetningen. Suksesjonen er en prosess der et plantesamfunn endres til et annet.

Terrengdekkende myr (teppemyr) Nedbørsmyr dekker terrenget som et teppe, både høydedrag, platåer og skråninger. Finnes bare i områder med høy humiditet.

Terrestrisk Jord-/landlevende (motsatt til vannlevende/akvatisk).

Tresjikt Vegetasjonssjikt av trær (forvedete planter) høyere enn 2 m.

Tue (myrtue) Myrparti, ofte en tydelig forhøyning, med vegetasjon dominert av lyng, spesielt er røsslyng karakteristisk. Tuevegetasjonen utgjør de tørreste områdene på åpen myr.

Underart Enhet innenfor en art; skilt fra andre underarter ved noen få karaktertrekk og ved ulik utbredelse og/eller økologi.

Urt Ettårig eller flerårig plante der de fleste artene har brede blad. Planten er ikke forvedet og visner ned ved tørke eller frost (unntatt sukkulenter).

Urørt Brukes om lokaliteter uten menneskelige inngrep av noe slag over lang tid, slik at lokaliteten har hatt mulighet til å utvikle naturlig artsmangfold. Henger nær sammen med begrepet kontinuitet.

Vegetasjon Plantedekket, eller helheten av vegetasjonstyper med overgangstyper, innen et område.

Vegetasjonsbelte Vegetasjonsregion som er høydebetinget (orografisk variasjon); går inn under begrepet vegetasjonssone.

Vegetasjonsgeografisk region Vegetasjonsregion som viser variasjon i vegetasjonen både mellom sør-nord/lavland-fjell og mellom kyst og innland. De 14 vegetasjonsgeografiske regionene som er vist på kart i kap. 2 er framkommet ved å kombinere vegetasjonssonene med vegetasjonsseksjonene.

Vegetasjonsregion Enhet definert ut fra plantedekket som viser regional variasjon; dvs. at variasjonen henger sammen med variasjon i klimaet. Vegetasjonsregion er samlebetegnelse for slike enheter, bl.a. vegetasjonssone og -seksjon.

Vegetasjonsseksjon Vegetasjonsregion som viser variasjon i vegetasjonen mellom kyst og innland. Variasjonen henger sammen med forskjeller i oseanitet - kontinentalt, og vintertemperatur og luftfuktighet er viktige klimafaktorer.

Vegetasjonssone Vegetasjonsregion som viser variasjon i vegetasjonen fra sør til nord og fra lavland til fjell. Skillet mellom vegetasjonssonene har først og fremst sammenheng med variasjon i varmemengden i vekstsesongen.

Vegetasjonstype Klassifiseringsenhet for atskilte plantebestand som oppfyller visse fellestrekk. Vegetasjonstypene karakteriseres av fysisk utforming (vegetasjonssjikt og annen struktur), artssammensetning, mengdefordeling mellom artene og fellestrekk i miljøforhold.

Velutviklet Lokalitet uten vesentlige inngrep og som inneholder typiske trekk fra den aktuelle naturtypen med hensyn til utforming og artsforekomster (artsmangfold, typiske arter etc.).

Økologi Læren om samspillet i naturen; mellom organismene og det miljøet de lever i.

Økosystem Et område av enhetlig natur. Økosystemet inkluderer alle samfunn av planter og dyr, dessuten det ikke levende miljøet (jord, luft, vann, mineraler osv.).

Åkerholmer Avgrensede arealer i åkrene med for dårlig eller lite jordsmonn til at det kan dyrkes opp. Kan være med eller uten tre. Ofte småfragmenter av tidligere skog- eller beiteområder. Ofte artsrik.

Vedlegg 9

Liste over ord og begreper som er brukt i verdisettingen

Tabellen nedenfor viser ord og begreper som er brukt ved verdisetting av naturtyper. I noen tilfeller brukes begrepene litt ulikt innenfor de ulike hovednaturtypene.

Begrep	**Forklaring**
Gadd	Stående død ved.
Indikatorart	Art som er sterkt knyttet til det miljøet den lever i, og som ved sin tilstedeværelse forteller at andre arter med liknende miljøkrav kan være tilstede.
Intakt	Generelt: Lokaliteter uten vesentlige menneskelige negative inngrep, og som har de naturlig økologiske prosessene i behold. Kulturlandskap: Omfatter også kulturpåvirkete og –betingete områder der intakt i denne sammenhenger betyr at påvrikningen fortsatt er en del av de økologiske prosessene. Intakthet må vurderes ut fra hva som er typisk og verdifullt i den aktuelle naturtypen (se også begrepet velutviklet nedenfor). Myr: Lokaliteter uten vesentlig inngrep som grøfting, torvuttak etc. og med intakte prosesser. Begrepet omfatter også en kantsone rundt myra på 10-20 m. Det vil også være vesentlig å vurdere i hvorvidt lokaliteten er i ferd med å gro igjen. Ferskvann: lokaliteter uten vesentlige, menneskelige inngrep, også når det gjelder kantsonen (10-20 m bred) rundt eller langs lokaliteten. Skog: Lokaliteter uten vesentlige menneskelige inngrep som hogst, veger etc. Forhold som kontinuitet og urørthet (se nedenfor) vil være vesentlig for å vurdere lokalitetens intakthet. Havstrand: Lokaliteter uten vesentlige menneskelige inngrep som forbygninger, utfyllinger, kanaliseringer etc.
Kontinuitet	Naturtyper der viktige økologiske prosesser har pågått over lang tid. Mest brukt i naturtyper knyttet til skog og jordbrukets kulturlandskap. For skog vil dette bety områder med flersjiktet skog og mye liggende og stående død ved, og for kulturlandskap områder med kontinuitet i drift og skjøtsel.
Læger	Liggende død ved i ulike nedbrytningsfaser.
Urørt	Generelt: Lokaliteter uten menneskelig inngrep av noe slag over lang tid, slik at lokaliteten har hatt mulighet til å utvikle et naturlig artsmangfold. Henger nær sammen med begrepet kontinuitet.
Vegetasjonssoner	Klimabetingede enheter langs en nord-sør-gradient eller høydegradient som viser variasjon i vegetasjonen. - Lav-, mellom- og høyalpin sone – sørarktisk sone - Nordboreal sone – nordlig bar- og bjørkesone - Mellomboreal sone – midtre barskogssone - Sørboreal sone – sørlig barskogssone - Boreonemoral sone – edelløv- og barskogssone - Nemoral sone – temperert løvskogssone Se Moen (1998) Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon for mer informasjon.
Velutviklet	Lokalitet uten vesentlige inngrep og som inneholder typiske trekk for den aktuelle naturtypen med hensyn til utforming og artsforekomster (artsmangfold, typiske arter etc.).

Vedlegg 10
Bidragsytere til arbeidet med håndboka

Bidragsytere til 1. utgave (DN-håndbok 13-1999):

I en første fase av prosjektet var følgende med i en ekstern referansegruppe/arbeidsgruppe for-prosjektet:

- Tor Erik Brandrud, Norsk institutt for vannforskning
- Ola Wergeland Krog, Wergeland og Krog Naturkart
- Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten kommune
- Arild Lindgaard, Direktoratet for naturforvaltning
- Kaare Aagaard, Norsk institutt for naturforskning
- Per Arild Aarestad, Norsk institutt for naturforskning
- Rigmor Tonstad, Tromsø kommune
- Ivar Gjerde, Norsk institutt for skogforskning

Den eksterne referansegruppens sammensetning i siste fase av prosjektet har vært:

- Håkon Borch, Stange kommune
- Rigmor Tonstad, Tromsø kommune
- Artur Langeland, Sogndal kommune
- Tom Egerhei, Fylkesmannen i Vest-Agder
- Steinar Storelv, Kommunenes Sentralforbund
- Sigurd Kristiansen, Nord-Trøndelag Fylkeskommune
- Bjørn Iuell, Vegdirektoratet
- Svein Søgnen, Norges Skogeierforbund
- Anne-Karine Halvorsen Thoren, NIBR
- Sigmund Hågvar, NLH
- Asbjørn Moen, NTNU
- Jan Erik Nilsen , NIJOS
- Carl Erik Kilander, Statsskog Ressursdata
- Hanne Sickel, SABIMA
- Øyvind Fjeldseth, Norges Jeger- og Fiskerforbund
- Asbjørn Vøllestad, Universitetet i Oslo

Wergeland Krog Naturkart har bidratt i kap. 5. Asplan Viak, Arendal, har vært ansvarlig for Produksjonen av CD-rom med eksempeldatasett fra Ringsaker. NORSKOG og Ringsakerkommune har bidratt med tilrettelegging av datasettet fra Ringsaker.
Bjørn Sæther har vært behjelpelig med korrekturlesing og språklig korrigering.
Alle ovenfor nevnte takkes for viktige bidrag til arbeidet med håndboka.

Bidragsytere til 2. utgave (DN-håndbok 13, 2. utgave 2006):

Det ble nedsatt en arbeidsgruppe for revisjon av håndboka, med følgende medlemmer:

- Frode Nordang Bye, Frode Bye Miljørådgiving
- Tor Erik Brandrud, NINA
- Geir Gaarder, Miljøfaglig utredning
- Ola Martin Wergeland Krog, Wergeland Krog Naturkart
- Ingerid Angell-Petersen, DN
- Terje Klokk, DN

Følgende personer har gitt faglige bidrag til de ulike hovednaturtypene:

Myr	Asbjørn Moen, Vitenskapsmuseet
Kulturlandskap	Ann Norderhaug, Bioforsk
Ferskvann/ våtmark	Tor Erik Brandrud, NINA Kjell Magne Olsen, BioFokus (beskrivelse av den nye naturtypen *Evjer, bukter og viker*)
Skog	Geir Gaarder, Miljøfaglig utredning Tor Erik Brandrud, NINA Arne Heggland og Tom Hellik Hofton, BioFokus (beskrivelse av den nye naturtypen *Rik blandingsskog i lavlandet*)
Havstrand/ kyst	Tor Erik Brandrud

Bjørn Sæther har vært behjelpelig med korrekturlesing og språklige kommentarer også til denne utgaven.

I tillegg har vi fått verdifulle kommentarer fra flere. Alle takkes for viktige bidrag til andre utgave av håndboka.

Vedlegg 11
Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.)

Nedenfor er det listet opp et utdrag fra Nina-rapport 96 om "Habitatklassifisering og trusselvurdering av rødlistarter", med de påvirkningsfraktorene som det er mest aktuelt å bruke ved kartlegging av naturtyper.

Påvirkning i terrestriske miljø

Avvirkning og annen skog-/trebehandling	*P1S*
Åpen hogstform	P1Sf
(inkl. flatehogst, frøtrestillingshogst, kraftgater)	
Lukket hogstform (Plukkhogst, tynning, vedhogst)	P1St+
Fjerning av død ved (stående, liggende og stubber)	P1Sd
Hogst av spesielle typer trær (grove, gamle, hule, brannskadde)	P1Sg
Treslagsskifte	P1Ss
(etablering av ny skog med andre treslag enn opprinnelige)	
Skogplanting	P1Sp
Skogbrannslukking (inkl. gjenplanting av brannflater)	P1Sb
Markberedning (mekanisk fjerning av humus)	P1Sm
Omdisponering av arealer inkl flytting av masse	*P1O*
Utbygging av arealer	P1Ob
Bygninger, industrianlegg mm.	P1Obb
Veier (inkl. skogsbilveier)	P1Obv
Kraftlinjer og vindkraftanlegg	P1 Obk
Oppdyrking	P1Oo
Grøfting og drenering	P1Od
Rassikring	P1Or
Deponering (dumping, utfyllinger og avfallsdeponier)	P1Om
Masseuttak (leire, sand, grustak og steinbrudd)	P1Ou+
Gruvedrift	P1Og
Torvbryting	P1Ot
Påvirkning i limniske miljø	**P1F**
Mudring, dumping og utfyllinger i strandsonen	P1Fm
Oppdemming	P1Fd
Vannstandsregulering	P1Fr
Overføring av vassdrag	P1 Fo
Vannløpsendring (flomvern, kanalisering, utretting, mm.)	P1Fe
Gjenfylling av dammer, bekkelukking, tørrlegging	P1 Fg
Påvirkning i marine miljø	**P1M**
Mudring, dumping og utfyllinger i strandsonen	P1Mm
(inkl. moloer, veibygging og havneanlegg)	
Bunntråling	P1Mb
Taretråling/tangskjering	P1Mt
Petroleumsaktivitet (oljeboring, rørlegging, oppankring mm.)	P1Mo
Havbruk	P1Mh